

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του
Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξία**

**Τρίτη Εκθεση για την
Ελλάδα**

της 5ης Δεκεμβρίου 2003

Στρασβούργο, 8 Ιουνίου 2004



Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έργο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) και τις άλλες δραστηριότητες του Συμβουλίου της Ευρώπης σ' αυτόν τον τομέα, παρακαλούμε επικοινωνήστε με:

Secretariat of ECRI
Directorate General of Human Rights – DG II
Council of Europe
F - 67075 STRASBOURG Cedex
Τηλ.: +33 (0) 3 88 41 29 64
Φαξ: +33 (0) 3 88 41 39 87
E-mail: combat.racism@coe.int

Επισκεφθείτε τον Δικτυοχώρο μας στο Διαδίκτυο: www.coe.int/ecri

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
I. ΕΠΕΚΕΙΝΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ECRI....	7
ΔΙΕΘΝΗ ΝΟΜΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ.....	7
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ	8
- Ο νόμος για την ιθαγένεια	8
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	9
ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ.....	12
ΑΠΟΝΟΜΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	13
ΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΟΡΓΑΝΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΦΟΡΕΙΣ.....	14
ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	15
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	16
ΥΠΟΔΟΧΗ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ.....	18
- Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο.....	18
- Παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων	20
- Η διάκριση μεταξύ αλλοδαπών Ελληνικής καταγωγής και λοιπών αλλοδαπών	21
ΕΥΠΑΘΕΙΣ ΟΜΑΔΕΣ	22
- Ρομά	22
- Μειονοτικές θρησκευτικές ομάδες.....	24
- Μακεδόνες και άλλες μειονοτικές ομάδες	25
- Μουσουλμανική μειονότητα στην Δυτική Θράκη.....	27
ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ	28
ΜΕΣΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	29
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ.....	30
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ	32
II. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ.....	33
Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	33
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	37

Πρόλογος

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) θεσπίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Σαν παρατηρητήριο αποτελεί αυτόνομο όργανο ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ειδικεύεται σε ζητήματα σχετικά με τον ρατσισμό και την μισαλλοδοξία. Απαρτίζεται από ανεξάρτητα και αμερόληπτα μέλη, που διορίζονται με γνώμονα το ηθικό τους κύρος και την εγνωσμένη τους εμπειρογνωμοσύνη στην αντιμετώπιση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας.

Ενας από τους πυλώνες του προγράμματος εργασίας της ECRI είναι η ανά χώρα προσέγγιση, με την οποία η επιτροπή αναλύει την κατάσταση σε κάθε κράτος-μέλος του Συμβουλίου της Ευρώπης αναφορικός προς τον ρατσισμό και την μισαλλοδοξία και προβαίνει στην διατύπωση υποδείξεων και προτάσεων ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης των προβλημάτων που επισημαίνονται.

Η ανά χώρα προσέγγιση καταπιάνεται με όλα τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης σε ισότιμη βάση. Η εργασία διεκπεραιώνεται σε κύκλους διάρκειας τεσσάρων-πέντε ετών, και καλύπτονται εννέα με δέκα χώρες κάθε χρόνο. Οι εκθέσεις του πρώτου κύκλου ολοκληρώθηκαν κατά τα τέλη του 1998, και εκείνες του δεύτερου κύκλου κατά τα τέλη του 2002. Η εργασία πάνω στον τρίτο κύκλο εκθέσεων ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2003.

Ο τρίτος κύκλος των εκθέσεων επικεντρώνεται στην 'υλοποίηση'. Εξετάζεται κατά πόσον έχουν υιοθετηθεί και υλοποιηθεί οι κύριες συστάσεις των προηγούμενων εκθέσεων της ECRI, και εάν ναι, με τι βαθμό επιτυχίας και αποτελεσματικότητας. Οι εκθέσεις του τρίτου κύκλου καταπιάνονται επίσης με 'συγκεκριμένα ζητήματα' τα οποία επιλέγονται ανάλογα με τις εκάστοτε περιστάσεις που υφίστανται στις διάφορες χώρες, και εξετάζονται σε μεγαλύτερο βάθος σε κάθε έκθεση.

Η μεθοδολογία εργασίας για την σύνταξη των εκθέσεων περιλαμβάνει την ανάλυση εγγράφων, τεκμηρίων και μαρτυριών, μια επίσκεψη επαφής στην εκάστοτε χώρα που αποτελεί το αντικείμενο της έκθεσης, και έπειτα έναν εμπιστευτικό διάλογο που διεξάγεται με τις αρχές του εν λόγω κράτους.

Οι εκθέσεις της ECRI δεν προκύπτουν σαν αποτέλεσμα ερευνών ή μαρτυριών. Αποτελούν αναλύσεις ικανού όγκου πληροφοριών που συλλέγονται από μια ευρεία ποικιλία πηγών. Η μελέτη της τεκμηρίωσης στηρίζεται σε σημαντικό αριθμό εθνικών αλλά και διεθνών γραπτών πηγών. Η επί τόπου επίσκεψη παρέχει την δυνατότητα να διεξάγονται απ' ευθείας συναντήσεις με τους ενδιαφερόμενους (σε κυβερνητικό και μη κυβερνητικό επίπεδο) με στόχο την συλλογή εμπειριστατωμένων πληροφοριών. Η διαδικασία του εμπιστευτικού διαλόγου με τις αρχές του κράτους-μέλους επιτρέπει σε αυτές, εφόσον το κρίνουν απαραίτητο, να προτείνουν τροποποιήσεις στο προσχέδιο της έκθεσης με σκοπό την αποκατάσταση τυχόν λαθών που θα μπορούσε να περιέχει η έκθεση ως προς τα πραγματικά περιστατικά. Με την ολοκλήρωση του διαλόγου οι εθνικές αρχές μπορούν, εφόσον το επιθυμούν, να ζητήσουν να επισυναφθούν οι απόψεις τους στην τελική έκθεση της ECRI.

Η έκθεση που ακολουθεί συντάχθηκε από την ECRI με τη δική της και πλήρη της ευθύνη. Αφορά στην κατάσταση ως είχε έως την 5^η Δεκεμβρίου 2003 και οποιαδήποτε τυχόν εξέλιξη συνέβη έκτοτε ούτε καλύπτεται ούτε λαμβάνεται υπόψη, τόσο στην ανάλυση, όσο και στα συμπεράσματα και τις προτάσεις της ECRI που ακολουθούν.

Περίληψη

Από την δημοσίευση, τον Ιούνιο του 2000, της δεύτερης έκθεσης της ECRl για την Ελλάδα, έχει σημειωθεί πρόοδος σε αρκετούς τομείς που καλύπτονταν από την έκθεση. Για παράδειγμα, ο Συνήγορος του Πολίτη, και η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχουν συντείνει στον αγώνα ενάντια στον ρατσισμό και την μισαλλοδοξία στην Ελλάδα. Έχουν ληφθεί μέτρα για να καταπολεμηθεί η παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων. Οι Ελληνικές αρχές έχουν λάβει θέση εναντίον του ρατσισμού και υπέρ μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας, ιδιαίτερα δια της ενίσχυσης του δικτύου των διαπολιτισμικών σχολείων. Παρατηρείται πρόοδος ως προς τον βαθμό θρησκευτικής ελευθερίας που απολαμβάνουν οι μειονοτικές θρησκευτικές ομάδες. Υπάρχει ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης που στοχεύει να βελτιώσει την καθημερινή ζωή των Ρομά. Επίσης έχουν καταρτιστεί προγράμματα ίσων ευκαιριών για την πρόσβαση στην εκπαίδευση και την απασχόληση για την Μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης. Τέλος, το καθεστώς υπό το οποίο τελούν οι μετανάστες στην Ελλάδα έχει καταστεί το επίκεντρο δύο διαδικασιών νομιμοποίησης.

Εντούτοις, πολλές από τις συστάσεις που περιλάμβανε η δεύτερη έκθεση της ECRl είτε δεν έχουν υλοποιηθεί, ή έχουν υλοποιηθεί μόνο μερικώς. Συνεχίζουν να υφίστανται στερεότυπα, προκαταλήψεις και περιπτώσεις διακρίσεων που στοχεύουν εναντίον μειονοτικών ομάδων, ιδιαίτερα εναντίον της κοινότητας των Ρομά και των μειονοτικών θρησκευτικών ομάδων, αλλά και εναντίον των μεταναστών. Το ποινικό δίκαιο δεν εφαρμόζεται σε επαρκή βαθμό ώστε να περιστείλει τις ρατσιστικές ενέργειες, ενώ το ισχύον αστικό και διοικητικό δίκαιο δεν επαρκεί για να απαγορεύσει τις διακρίσεις αποτελεσματικά. Η θέση της Μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω. Η κατάσταση των μεταναστών απέχει πολύ από την πλήρη νομιμοποίηση, ενώ δεν υπάρχει ακόμη μια συγκροτημένη και στοχευμένη πολιτική ένταξης των μεταναστών. Τα μέτρα σε εθνικό επίπεδο που λαμβάνονται για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας δεν αντανakλώνται πάντοτε στο τοπικό επίπεδο.

Στην παρούσα έκθεση η ECRl προβαίνει σε μια σειρά συστάσεων προς τις Ελληνικές αρχές. Συγκεκριμένα συνιστά την κύρωση ενός αριθμού διεθνών νομικών κειμένων που αφορούν στον αγώνα κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Η ECRl συνιστά στις Ελληνικές αρχές να ενισχύσουν την νομοθετικές διατάξεις και την εφαρμογή τους στο ποινικό, το αστικό και το διοικητικό δίκαιο για να καταπολεμηθούν ο ρατσισμός και οι φυλετικές διακρίσεις. Η ECRl συνιστά στις Ελληνικές αρχές να εντείνουν τις προσπάθειές τους για να βελτιωθεί η κατάσταση των Ρομά, ιδιαίτερα εις ό,τι αφορά την στέγαση, την απασχόληση και την εκπαίδευσή τους. Ενθαρρύνει τις αρχές να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για να βελτιωθεί η κατάσταση των ανηκόντων σε άλλες μειονοτικές ομάδες, συμπεριλαμβανομένης της Μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης, της Μακεδονικής κοινότητας, των μειονοτικών θρησκευτικών ομάδων, καθώς και των μεταναστών, προσφύγων και αιτούντων άσυλο. Η ECRl συνιστά να καταβληθούν συνεχείς προσπάθειες για την ευαισθητοποίηση των δημοσίων λειτουργών, του κοινού εν γένει, αλλά και των μέσων μαζικής ενημέρωσης ως προς τα δικαιώματα του ανθρώπου και το πρόβλημα του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Τέλος, η ECRl συνιστά να νομιμοποιηθούν οι μετανάστες στην Ελλάδα και να ενισχυθούν οι πολιτικές που στοχεύουν στην ένταξη τους.

I. ΕΠΕΚΕΙΝΑ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΣ ECRI

Διεθνή Νομικά Κείμενα

1. Στην δεύτερη έκθεση για την Ελλάδα που συνέταξε, η ECRI προέβaine στην σύσταση προς τις Ελληνικές αρχές να κυρώσουν το ταχύτερο δυνατόν την Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, καθώς και τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Νομικό Καθεστώς των Μεταναστών Εργαζομένων, και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια, νομικά κείμενα τα οποία η Ελλάδα είχε ήδη υπογράψει. Προέβaine επίσης στην σύσταση να υπογραφούν και να κυρωθούν η Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ για την Εξάλειψη των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση και ο Ευρωπαϊκός Χάρτης για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες. Επίσης προέτρεπε τις Ελληνικές αρχές να προβούν στην δήλωση του Αρθρου 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνων για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, η οποία επιτρέπει να εξετάζονται ατομικές αναφορές από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων.
2. Η ECRI εκφράζει την λύπη της διότι από τη στιγμή της υιοθέτησης της δεύτερης έκθεσης για την Ελλάδα, δεν έχει σημειωθεί ουδεμία πρόοδος ως προς την υπογραφή ή την κύρωση των παραπάνω νομικών κειμένων, εν αντιθέσει προς τις ανακοινώσεις που είχαν γίνει ως προς ορισμένα νομικά κείμενα κατά τον χρόνο της προπαρασκευής της δεύτερης έκθεσης της ECRI. Διακατέχεται από ανησυχία πληροφορούμενη ότι οι αρχές, αν και έχουν υπογράψει την Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Νομικό Καθεστώς των Μεταναστών Εργαζομένων, δεν έχουν ακόμη κυρώσει τα εν λόγω νομικά κείμενα. Οι αρχές πληροφόρησαν την ECRI ότι μελετάται η κύρωση της Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και του αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Επιπλέον οι αρχές δεν έχουν εκδηλώσει την πρόθεσή τους να υπογράψουν και να κυρώσουν την Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση ή τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες. Ωστόσο οι αρχές έχουν υπογραμμίσει ότι η απουσία κύρωσης ή υπογραφής των διεθνών νομικών κειμένων που αφορούν στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας δεν σημαίνει ότι η Ελληνική νομοθεσία δεν μεριμνά ως προς την υποστήριξη των δικαιωμάτων που εγγυώνται τα εν λόγω νομικά κείμενα. Η ECRI φρονεί ότι, εφόσον έτσι έχουν τα πράγματα, δεν υπάρχει τίποτε που να εμποδίζει την Ελλάδα να αποδεχθεί τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από τα εν λόγω νομικά κείμενα, και ότι η κύρωσή τους θα κατεδείκνυε την αποφασιστικότητα της Ελλάδος να προχωρήσει έτι περαιτέρω στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Εν προκειμένω, η ECRI δηλώνει την ικανοποίησή της πληροφορούμενη ότι οι αρχές πρόκειται σύντομα να κυρώσουν την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια.
3. Η Ελλάδα έχει υπογράψει το 12^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την ECRI ότι η κύρωση του Πρωτοκόλλου θα πρέπει να ακολουθήσει την ψήφιση ενός νομοσχεδίου κατά των διακρίσεων, κάτι που είναι προγραμματισμένο να συμβεί στις αρχές του 2004. Επίσης η Ελλάδα υπέγραψε την Σύμβαση για το Εγκλημα στον Κυβερνοχώρο στις 23 Νοεμβρίου 2001 καθώς και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο αυτής που αφορά στην ποινικοποίηση πράξεων ρατσιστικού και ξενοφοβικού χαρακτήρα που διαπράττονται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών στις 28 Ιανουαρίου 2003, δεν έχει όμως ακόμη κυρώσει τα δύο

αυτά νομικά κείμενα. Η ECRI σημειώνει ότι έχει συσταθεί επιτροπή για να εξετάσει τις αλλαγές που θα απαιτηθούν στην Ελληνική νομοθεσία ώστε να καταστεί εφικτή η κύρωση της Σύμβασης και του πρωτοκόλλου. Η Ελλάδα δεν έχει υπογράψει την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους.

4. Εις ό,τι αφορά την δήλωση του Αρθρου 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων, η οποία επιτρέπει την εξέταση ατομικών αναφορών από την Επιτροπή για την Εξάλειψη των Φυλετικών Διακρίσεων, οι αρχές ενημέρωσαν την ECRI ότι θα μελετήσουν το θέμα στα πλαίσια της εργασίας επί του νομοσχεδίου κατά των διακρίσεων ¹.

Συστάσεις:

5. Η ECRI απευθύνει έντονη σύσταση στις Ελληνικές αρχές να κυρώσουν το ταχύτερο δυνατόν την Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, καθώς και τον αναθεωρημένο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Νομικό Καθεστώς των Μεταναστών Εργαζομένων και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Ιθαγένεια. Συνιστά επίσης να υπογράψουν και να κυρώσουν την Σύμβαση της ΟΥΝΕΣΚΟ κατά των Διακρίσεων στην Εκπαίδευση και τον Ευρωπαϊκό Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες.
6. Η ECRI συνιστά στις Ελληνικές αρχές να σπεύσουν να κυρώσουν το 12^ο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, την Σύμβαση για το Εγκλημα στον Κυβερνοχώρο και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο της Σύμβασης για το Εγκλημα στον Κυβερνοχώρο που αφορά στην ποινικοποίηση των πράξεων ρατσιστικού και ξενοφοβικού χαρακτήρα που διαπράττονται μέσω συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών καθώς και να υπογράψουν και να κυρώσουν την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Δικαιωμάτων των Μεταναστών Εργατών και των Μελών των Οικογενειών τους.
7. Η ECRI ενθαρρύνει έντονα τις Ελληνικές αρχές να προβούν στην δήλωση του Αρθρου 14 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Φυλετικών Διακρίσεων.

Συνταγματικές και άλλες θεμελιώδεις διατάξεις

- Ο νόμος για την ιθαγένεια

8. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRI συνέστησε στις Ελληνικές αρχές να προβούν σε περισσότερες ενέργειες για να διευκολύνουν την αποκατάσταση της ιθαγένειας των ατόμων που την στερήθηκαν δυνάμει του καταργηθέντος Αρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας. Το εν λόγω άρθρο προέβλεπε ότι ήταν δυνατόν να στερηθούν την ιθαγένειά τους αλλογενείς Έλληνες υπήκοοι εφόσον εγκατέλειπαν την χώρα και οι Ελληνικές αρχές θεωρούσαν ότι δεν είχαν την πρόθεση να επιστρέψουν. Η ECRI ζητούσε επίσης από τις αρχές να ενημερώσουν το ευρύ κοινό και τους ενδιαφερόμενους κύκλους για το γεγονός

¹ Βλέπε παρακάτω, «Διατάξεις αστικού και διοικητικού δικαίου».

της ύπαρξης των ειδικών καρτών για τα στερούμενα υπηκοότητας άτομα μέχρι αυτά να ανακτήσουν την ιθαγένεια τους.

9. Η ECRI σημειώνει με ανησυχία τις πληροφορίες ότι, έως τώρα, δεν υπήρξε καμία επανόρθωση ως προς τις σοβαρές συνέπειες που προέκυψαν από την αφαίρεση ιθαγένειας δυνάμει του Αρθρου 19. Συγκεκριμένα, η κατάργηση του Αρθρου 19 δεν έχει αναδρομική ισχύ. Ετσι, η πλειονότητα εκείνων των σχεδόν 60.000 ατόμων - η πλειονότητα των οποίων ανήκε στην Μουσουλμανική μειονότητα της Ελλάδας, δηλαδή κατά κύριο λόγο Τουρκικής εθνικής καταγωγής - οι οποίοι αποστερήθηκαν την ιθαγένειά τους, δεν την έχουν ανακτήσει, είτε πρόκειται για κατοίκους εξωτερικού είτε για κατοίκους Ελλάδος. Οι κάτοικοι εξωτερικού δεν έχουν καμιά δυνατότητα να ανακτήσουν την ιθαγένεια τους. Τα λοιπά άτομα, των οποίων ο αριθμός δεν υπερβαίνει τους 200 και οι οποίοι ζούν στην Ελλάδα, μπορούν να ανακτήσουν την ιθαγένεια τους με την συνήθη διαδικασία πολιτογράφησης. Τα άτομα αυτά εκφράζουν τη δυσαρέσκεια τους διότι υποχρεώνονται να υποβάλλουν αίτηση κανονικής πολιτογράφησης προκειμένου να αποκτήσουν Ελληνική ιθαγένεια, την οποία εντούτοις είχαν παλαιότερα, χωρίς να τους παρέχεται κάποιο ευεργέτημα απλουστευμένων διαδικασιών για την περίπτωση τους. Έχει επισημανθεί στην ECRI ότι η εν λόγω διαδικασία είναι μακρόχρονη, πολυδάπανη και αβέβαιη ως προς την έκβασή της, καθώς και ταπεινωτική για άτομα τα οποία απώλεσαν την ιθαγένεια τους αδικαιολογήτως.
10. Η ECRI ανησυχεί επίσης ενόψει πληροφοριών ότι ορισμένα άτομα από τα οποία είχε αφαιρεθεί η Ελληνική ιθαγένεια και τα οποία έχουν εγκατασταθεί στο εξωτερικό, αντιμετωπίζουν δυσκολίες όποτε προσπαθούν να επιστρέψουν στην Ελλάδα προκειμένου να επισκεφθούν την οικογένεια τους και τους τόπους της πρότερης κατοικίας τους.

Συστάσεις:

11. Η ECRI απευθύνει έντονη σύσταση προς τις Ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την άμεση επανόρθωση των ατυχών συνεπειών που προέκυψαν από την αποστέριση της Ελληνικής ιθαγένειας δυνάμει του καταργηθέντος Αρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας για όλα τα άτομα που εμπλέκονται, ανεξαρτήτως του αν πρόκειται για κατοίκους Ελλάδος ή εξωτερικού, ανιθαγενείς ή άτομα αλλοδαπής ιθαγένειας. Συγκεκριμένα, η ECRI παροτρύνει τις αρχές να διευκολύνουν πραγματικά τα εν λόγω άτομα να ανακτήσουν την ιθαγένεια τους αίροντας κάθε εμπόδιο, ανάμεσα στα οποία νοείται και η υποχρέωση που τους επιβάλλεται να ακολουθήσουν την διαδικασία πολιτογράφησης.

Διατάξεις ποινικού δικαίου

12. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRI υποστήριξε την πρόταση να καταστεί δυνατόν στις εισαγγελικές αρχές να ασκούν δίωξη αυτεπαγγέλτως στις περιπτώσεις υποκίνησης σε φυλετικές διακρίσεις, ή σε εκδηλώσεις μίσους ή βίας, και να επιτραπεί σε οργανώσεις να παρίστανται ως πολιτική αγωγή. Ενεθάρρυνε τις αρχές να περιλάβουν συγκεκριμένη διάταξη στον νόμο ώστε τα ρατσιστικά κίνητρα να θεωρούνται επιβαρυντικός παράγων για όλα τα κοινά αδικήματα.

13. Η ECRI σημειώνει με ικανοποίηση ότι ο Ν. 2910/2001 παρέχει την δυνατότητα στις εισαγγελικές αρχές να ενεργούν αυτεπαγγέλτως, και όχι πλέον μόνο κατόπιν μηνύσεως του ατόμου που έχει προσωπικώς αδικηθεί, αναφορικών προς τα αδικήματα της υποκίνησης σε φυλετικές διακρίσεις, μίσος ή βία, όπως προβλεπόταν στο άρθρο 1 του Ν.927/1979. Η τροποποίηση αυτή δίνει στον εισαγγελέα την δυνατότητα να επιληφθεί του θέματος, μόλις πληροφορηθεί περί ενδεχομένου αδικήματος, ειδοποιούμενος λόγου χάριν από οργανώσεις που υπεραμύνονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή που εκπροσωπούν ομάδες-στόχους δηλώσεων που συνιστούν υποκίνηση σε φυλετικό μίσος. Δεν έχουν επέλθει περαιτέρω αλλαγές στην ποινική νομοθεσία ως προς την πρόληψη του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Οι Ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι, σύμφωνα με τον Ποινικό Κώδικα, τα κίνητρα ενός εγκλήματος λαμβάνονται υπόψη κατά την επιμέτρηση της ποινής άρα τυχόν ρατσιστικά κίνητρα δύνανται να λαμβάνονται υπόψη ως επιβαρυντικός παράγων. Ωστόσο η ECRI σημειώνει ότι ο νόμος δεν ορίζει ρητώς ότι για κάθε αδικήμα του κοινού ποινικού δικαίου, τα ρατσιστικά κίνητρα συνιστούν επιβαρυντικό παράγοντα.

Συστάσεις:

14. Η ECRI συνιστά στις Ελληνικές αρχές να εντάξουν στο ποινικό δίκαιο διάταξη η οποία θα προβλέπει ρητώς ότι για όλα τα συνηθισμένα αδικήματα, τα ρατσιστικά κίνητρα συνιστούν επιβαρυντικό παράγοντα. Επιπλέον, εφιστά την προσοχή των Ελληνικών αρχών στην υπ' αριθμό 7 Σύσταση Γενικής Πολιτικής ως προς την εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, επισημαίνοντας τις διατάξεις που θα έπρεπε να συμπεριληφθούν στην ποινική νομοθεσία.
15. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRI υπογράμμισε την ανάγκη να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των νομοθετικών μέτρων μέσω μιας δέσμης μέτρων πολιτικής που να περιλαμβάνουν την ευαισθητοποίηση της αστυνομίας και των δικαστικών αρχών ως προς την ανάγκη καταπολέμησης του ρατσισμού και των διακρίσεων και να λαμβάνονται υπόψη τυχόν ρατσιστικά κίνητρα των αδικημάτων που διαπράττονται.
16. Η ECRI έχει πληροφορηθεί από τις Ελληνικές αρχές ότι από την υιοθέτηση της δεύτερης έκθεσης, οι δίωξεις και οι καταδικές δυνάμει των διατάξεων του ποινικού δικαίου που αφορούν στα ρατσιστικά αδικήματα ήσαν ελάχιστες, αν και έχουν επιβληθεί κάποιες ποινές προς παραδειγματισμό. Μια από τις εξηγήσεις που παρείχαν οι αρχές για να δικαιολογήσουν την κατάσταση αυτή ήταν πως στην Ελληνική κοινωνία τέτοια αδικήματα συνιστούν μεμονωμένα περιστατικά. Εντούτοις, η ECRI ανησυχεί ενόψει των εκθέσεων των μη κυβερνητικών οργανώσεων που καταδεικνύουν ότι στην Ελλάδα έχουν λάβει χώρα ρατσιστικά περιστατικά– περιλαμβανομένων ρατσιστικών δηλώσεων που έγιναν δημοσία ή δημοσιεύθηκαν στον τύπο καθώς και πράξεων ρατσιστικής βίας – και ότι τέτοια περιστατικά όχι μόνο δεν απετέλεσαν αντικείμενο δίωξης αλλά ούτε καν αντιμετωπίστηκαν με την δέουσα προσοχή από τις Ελληνικές αρχές. Το πρόβλημα αυτό ενδεχομένως να μην πηγάζει απαραίτητα από κάποια ανεπάρκεια των διατάξεων του ποινικού δικαίου, αλλά μάλλον από κάποια ιδιάζουσα ερμηνεία της έννοιας του ρατσισμού από μέρους συγκεκριμένων δικαστικών λειτουργιών που σ' αυτές τις περιπτώσεις οδηγεί είτε στο να μην ασκείται δίωξη, ή στο να αποσύρονται οι κατηγορίες.

17. Η ECRl σημειώνει με ενδιαφέρον την ύπαρξη «συμβουλίων για την πρόληψη του εγκλήματος και την αντιμετώπιση των προβλημάτων της εγκληματικότητας σε τοπικό επίπεδο». Τα εν λόγω συμβούλια απαρτίζονται από επιστήμονες, δικαστικούς, αξιωματικούς της αστυνομίας, κοινωνικούς λειτουργούς, γιατρούς και εκπροσώπους του ενεργού πληθυσμού. Διορίζονται για τρία έτη και δεν αμοίβονται. Ένα από τα καθήκοντα που ανατέθηκαν στα συμβούλια αυτά από το 2002 είναι να προγραμματίζουν και να προωθούν ειδικές δράσεις για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Με την στήριξη εξειδικευμένων οργανώσεων, πρόκειται επίσης να ενθαρρύνουν την ευαισθητοποίηση των πολιτών ως προς την πρόληψη του εγκλήματος και να συστήσουν δίκτυα αρωγής και πληροφόρησης για τα θύματα εγκληματικών ενεργειών. Η ECRl θεωρεί πως τέτοιες πρωτοβουλίες πρέπει να προωθούνται με τρόπο ώστε να παρέχουν συγκεκριμένη βοήθεια και στα θύματα ρατσιστικών ενεργειών. Τα θύματα αυτά συχνά στερούνται των μέσων προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα εγκλήματα που στρέφονται εναντίον τους, και η βοήθεια θα ήταν ιδιαίτερα πολύτιμη για αυτά, ιδιαίτερα ως προς την κατάθεση μήνυσης στην αστυνομία. Ο ρόλος των οργανώσεων είναι θεμελιώδης στο πλαίσιο αυτό και η ECRl υπογραμμίζει ότι θα πρέπει να τους δοθεί κάθε δυνατότητα προκειμένου να βοηθούν τα θύματα και να καταθέτουν αγωγές αποζημίωσης όποτε ασκείται δίωξη για ρατσιστική αξιόποινη πράξη.

Συστάσεις:

18. Η ECRl συνιστά στις Ελληνικές αρχές να εξετάσουν εκ του σύνεγγυς τον τρόπο υλοποίησης των διατάξεων του ποινικού δικαίου κατά του ρατσισμού ώστε να εντοπίσουν τα αίτια για την σπάνια εφαρμογή τους, και να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης τους εφαρμογή. Υπ' αυτήν την έννοια εφιστά την προσοχή στην υπ' αριθμό 7 Γενική Σύσταση Πολιτικής που αφορά στην εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων.
19. Η ECRl προτρέπει τις Ελληνικές αρχές να διευκολύνουν την διαδικασία κατάθεσης μηνύσεων στην αστυνομία ή τις δικαστικές αρχές από άτομα που θεωρούν εαυτούς θύματα ρατσισμού ή διακρίσεων, με μέσα όπως είναι η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των ανηκόντων σε ευάλωτες ομάδες προς τους εν λόγω θεσμούς. Ενδεχομένως ο τρόπος που θα μπορούσε να συμβεί αυτό είναι να οριστούν δημόσιοι υπάλληλοι ειδικευμένοι στην καταπολέμηση του ρατσισμού ώστε να είναι υπεύθυνοι για την αποδοχή τέτοιων καταγγελιών ή μηνύσεων. Τέτοια άτομα θα πρέπει να είναι ειδικά καταρτισμένα ώστε να εντοπίζουν τα ενδεχόμενα ρατσιστικά κίνητρα μιας αξιόποινης πράξης. Η ECRl υπογραμμίζει ότι σ' αυτόν τον τομέα θα μπορούσε να αναβαθμιστεί ο ρόλος των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
20. Η ECRl θεωρεί απαραίτητο να συνεχιστεί και να ενταθεί η κατάρτιση πάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα που παρέχεται στην αστυνομία, τους εισαγγελείς και τους δικαστές. Οι εν λόγω αξιωματούχοι θα πρέπει επίσης να αποκτούν αντίληψη των προβλημάτων του ρατσισμού, της πολιτιστικής ποικιλότητας, και της ανάγκης να βεβαιώνεται σε κάθε περίπτωση, το κατά πόσον μια αξιόποινη πράξη έχει ρατσιστικό χαρακτήρα, προκειμένου να προβαίνουν στις ενδεδειγμένες ενέργειες.

Διατάξεις αστικού και διοικητικού δικαίου

21. Στην δεύτερη έκθεσή της η ECRI ενεθάρρυνε τις Ελληνικές αρχές να εξετάσουν το ενδεχόμενο της εισαγωγής μιας νομοθεσίας πλαισίου κατά των διακρίσεων που να καλύπτει το θέμα σε όλες τις εκφάνσεις του.
22. Η ECRI σημειώνει με ενδιαφέρον ότι οι Ελληνικές αρχές έχουν προετοιμάσει νομοσχέδιο προκειμένου η Ελληνική νομοθεσία να εναρμονιστεί με την Οδηγία 2000/43/EC του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία υλοποιεί την αρχή της ίσης μεταχείρισης μεταξύ προσώπων ανεξάρτητα από την φυλετική ή εθνική τους καταγωγή και την Οδηγία 2000/78/EC του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θεσπίζει το γενικό πλαίσιο για την ίση μεταχείριση στην εργασία και την απασχόληση. Το νομοσχέδιο θα συζητηθεί στην Βουλή έως τα τέλη του 2003. Σύμφωνα με πληροφορίες που παρασχέθηκαν στην ECRI, το νομοσχέδιο θέτει εκτός νόμου τις άμεσες και τις έμμεσες διακρίσεις σε κάθε πεδίο ζωής που καλύπτεται από τις Οδηγίες και εισάγει συγκεκριμένους μηχανισμούς με στόχο την τιμωρία των διακρίσεων².
23. Η ECRI σημειώνει το γεγονός ότι ευρίσκεται εν εξελίξει μια συζήτηση ως προς την δυσκολία να μεταφραστεί στην Ελληνική γλώσσα η έκφραση «ethnic origin» (εθνική ή εθνοτική καταγωγή) η οποία χρησιμοποιείται στην Οδηγία 2000/43/ΕΚ. Η ECRI υπογραμμίζει ότι προκειμένου να αντανakλά την πλήρη της σημασία, η έκφραση πρέπει να γίνεται κατανοητή ως διακριτή από την ιθαγένεια ενός προσώπου και ως αφορώσα στις διακρίσεις οποιουδήποτε είδους εναντίον προσώπων Ελληνικής μεν ιθαγένειας διαφορετικής όμως εθνικής προελεύσεως, όπως οι Ρομά ή τα μέλη άλλων μειονοτικών ομάδων.

Συστάσεις:

24. Σύσταση της ECRI είναι οι Ελληνικές αρχές να υιοθετήσουν συνοπτική νομοθεσία κατά των φυλετικών διακρίσεων το ταχύτερο δυνατόν. Ευελπιστεί ότι τα πολλά θετικά σημεία των Οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η αρχή του συμμερισμού του βάρους της αποδείξεως στο αστικό και διοικητικό δίκαιο και η σύσταση ειδικευμένου ανεξαρτήτου οργανισμού για την πρόληψη των διακρίσεων, θα μεταφερθούν στο σύνολό τους στο εγχώριο δίκαιο.
25. Η ECRI προτρέπει τις Ελληνικές αρχές να ενσωματώσουν στην εν λόγω νομοθεσία κάθε τι το ουσιαστικό από όλες τις σχετικές κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται στην υπ' αριθμό 7 Γενική Σύσταση Πολιτικής. Η ECRI απευθύνει έντονη σύσταση να επεκταθεί η απαγόρευση των διακρίσεων σε όλους τους τομείς της ζωής, ανεξαρτήτως του αν ο υπεύθυνος για την διάκριση είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, και ανεξαρτήτως του τομέως – δημοσίου ή ιδιωτικού – εις τον οποίο δραστηριοποιείται το εν λόγω πρόσωπο.
26. Η ECRI ενθαρρύνει ιδιαίτερος τις Ελληνικές αρχές να εξασφαλίσουν στον διάλογο ως προς την υιοθέτηση νόμου κατά των διακρίσεων την συμμετοχή των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δραστηριοποιούνται σ' αυτόν τον τομέα, ζητώντας την γνώμη τους πάνω στο νομοσχέδιο. Προσκαλεί τις αρχές να λάβουν πλήρως υπόψη τους οποιεσδήποτε συστάσεις που θα διατυπώσουν οι εν λόγω μη κυβερνητικές οργανώσεις.

² Βλέπε παρακάτω, «Ειδικευμένα όργανα και άλλοι φορείς»

Απονομή δικαιοσύνης

27. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRJ παρότρυνε τις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν τον πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων όλων των ατόμων χωρίς Ελληνική ιθαγένεια ώστε να απολαύουν των εγγυήσεων της δικονομίας, περιλαμβανομένης της πρόσβασης σε δικηγόρο, και να αντιλαμβάνονται την διαδικασία εις την οποία μετέχουν. Η ECRJ εξέφρασε επιπλέον τις ελπίδες της ότι θα διεξαχθεί έρευνα ως προς τον καλύτερο τρόπο για να παρέχεται νομική βοήθεια στα θύματα αξιολογώντας πράξεις ρατσισμού ή διακρίσεων.
28. Η ECRJ εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με πληροφορίες που παρείχαν οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δείχνουν ότι η πρόοδος που έχει συντελεστεί ως προς την απονομή δικαιοσύνης παραμένει ισχνή. Μολονότι οι αρχές διαβεβαίωσαν την ECRJ ότι το δικαίωμα χρήσης διερμηνέως ικανοποιείται ευρέως, αρκετές διαφορετικές πηγές έχουν δείξει ότι το εν λόγω δικαίωμα δεν είναι πραγματικά εγγυημένο, είτε επειδή ο δικαστής δεν καλεί διερμηνέα, παρά την αδυναμία του προσώπου που ευρίσκεται ενώπιον του δικαστηρίου να ομιλήσει ή να κατανοήσει την Ελληνική, ή επειδή ο διερμηνέας δεν διαθέτει επαρκή προσόντα για να εκτελέσει τα καθήκοντά του όπως πρέπει ή δεν του παρέχονται τα οικονομικά κίνητρα να αναλάβει αυτή την εργασία.
29. Η ECRJ σημειώνει με ικανοποίηση ότι επίκειται η ψήφιση του νομοσχεδίου ως προς την ενίσχυση της νομικής βοήθειας, το οποίο και θα αποτελέσει σημαντική πρόοδο. Ωστόσο η ECRJ θορυβήθηκε πληροφορούμενη ότι οι όροι του νομοσχεδίου περιορίζουν την παραχώρηση νομικής βοήθειας σε Έλληνες πολίτες και σε αλλογενείς που διαθέτουν άδεια παραμονής. Δεδομένης της θέσης εις την οποία τίθεται η μεγάλη πλειονότητα των αλλοδαπών στην Ελλάδα³, με τον τρόπο αυτό εξαιρείται μια ευμεγέθους κατηγορία πληθυσμού, δηλαδή οι αιτούντες άσυλο και οι αλλοδαποί των οποίων η κατάσταση δεν έχει τακτοποιηθεί ή ευρίσκεται ακόμη στην διαδικασία νομιμοποίησης. Επιπλέον τα εν λόγω πρόσωπα είναι ιδιαίτερα ευάλωτα στον ρατσισμό και τις διακρίσεις. Η ECRJ θεωρεί ότι θα πρέπει να παρέχεται το εχέγγυο της δωρεάν νομικής βοήθειας σε όλα τα πρόσωπα τα ευρισκόμενα ενώπιον δικαστηρίων, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που τα διέπει, εφόσον αδυνατούν οι ίδιοι να χρηματοδοτήσουν την διαδικασία.

Συστάσεις:

30. Η ECRJ ενθαρρύνει ιδιαίτερα τις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν ότι οποιοδήποτε πρόσωπο εμφανίζεται ενώπιον Ελληνικού δικαστηρίου θα διαθέτει επαρκή βοήθεια από διερμηνέα και ότι η παροχή δωρεάν νομικής βοήθειας θα επεκταθεί στα μέλη των ευάλωτων ομάδων, όπως είναι οι αιτούντες άσυλο και οι αλλοδαποί των οποίων η κατάσταση δεν έχει ρυθμιστεί ή ευρίσκεται στην διαδικασία της νομιμοποίησης.
31. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRJ σημείωνε την ύπαρξη καταγγελιών ως προς διαφοροποιήσεις παρατηρούμενες μεταξύ των ποινών που επεβάλλοντο σε αλλοδαπούς και εκείνων που επεβάλλοντο σε Έλληνες κατηγορούμενους που καταδικάζονταν για συγκρίσιμα εγκλήματα. Από την δημοσίευση της δεύτερης

³ Βλέπε παρακάτω, «Συγκεκριμένα ζητήματα»

έκθεσης της ECRJ, ορισμένες μη κυβερνητικές οργανώσεις συνέχισαν να αναφέρουν περιστατικά αυτού του φαινομένου. Η ECRJ επίσης είχε ενθαρρύνει τις Ελληνικές αρχές να διεξαγάγουν έρευνα ως προς τα αίτια του υψηλού ποσοστού των αλλοδαπών ανάμεσα στον συνολικό πληθυσμό των φυλακών της Ελλάδος. Οι Ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRJ ότι η έρευνα στον τομέα αυτό διεξήχθη, και ότι κατά τη γνώμη τους κατέδειξε πως δεν υπάρχουν διακρίσεις κατά των αλλοδαπών στα ελληνικά δικαστήρια.

Συστάσεις:

32. Η ECRJ προτείνει στις Ελληνικές αρχές να διερευνήσουν το περιεχόμενο των ισχυρισμών ως προς την διαφορετική μεταχείριση σχετικά με τις ποινές. Η ECRJ ενθαρρύνει τις Ελληνικές αρχές να διεξαγάγουν περαιτέρω έρευνα επάνω στην μεταχείριση των αλλοδαπών στα ελληνικά δικαστήρια και τις φυλακές, προκειμένου να εντοπίσουν οποιοσδήποτε τυχόν διακρίσεις.

Ειδικευμένα όργανα και άλλοι φορείς

33. Στην δεύτερή της έκθεση, η ECRJ ενθάρρυνε τις Ελληνικές αρχές να συστήσουν ανεξάρτητο όργανο που να ειδικεύεται στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Επίσης χαιρέτιζε την παρουσία του Ελληνικού Συνηγόρου του Πολίτη και της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, και εξέφραζε την ελπίδα ότι το έργο της επιτροπής θα επικεντρωθεί ιδιαίτερα στην καταπολέμηση των διακρίσεων και της μισαλλοδοξίας.
34. Ο Συνήγορος του Πολίτη ευρίσκεται ήδη σε λειτουργία εδώ και αρκετά χρόνια και η ECRJ παρατηρεί ότι ο θεσμός αυτός αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προόδου στην προστασία των δικαιωμάτων όλων των ανθρώπων στην Ελλάδα. Ο Συνήγορος του Πολίτη, του οποίου η ανεξαρτησία διασφαλίζεται από τον νόμο με την πρόσφατη αναθεώρηση του Συντάγματος του 2001, έχει καταδικάσει παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από δημόσια όργανα εις ό,τι αφορά μειονοτικές ομάδες. Έχει ασχοληθεί ιδιαίτερα με την κατάσταση των Ρομά και των μεταναστών, διευθετώντας αρκετές μεμονωμένες περιπτώσεις αλλά και προτείνοντας λύσεις γενικότερης εμβέλειας. Η λειτουργία της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου ξεκίνησε μόλις το 2000, όμως η ECRJ επιθυμεί να υπογραμμίσει την αδιαμφισβήτητη μέχρι τούδε συμβολή της Επιτροπής στην καταπολέμηση του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας, ιδιαίτερα υπό την μορφή προτάσεων για νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα παρεχόμενης σε εκτεταμένα τμήματα της κοινωνίας.
35. Τα δύο αυτά ανεξάρτητα όργανα έχουν ήδη κάνει πολλά για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων, όμως το πεδίο δραστηριοποίησής τους, που αφορά στα παντοειδή ανθρώπινα δικαιώματα, και τα απαραίτητα όρια της εντολής τους, υποδηλώνουν ότι υπάρχει ακόμη ανάγκη σύστασης ειδικού οργάνου για την καταπολέμηση συγκεκριμένα του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Η ECRJ σημειώνει ότι η Οδηγία 2000/43/EC⁴ επιφορτίζει τα Κράτη-Μέλη της Ένωσης με την υποχρέωση να συστήσουν όργανο για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης, ο ρόλος του οποίου θα είναι να διεξάγει ανεξάρτητες έρευνες, να δημοσιεύει εκθέσεις και να προβαίνει σε συστάσεις πάνω σε οποιοδήποτε ζήτημα σχετιζόμενο με διακρίσεις αυτού του είδους.

⁴ Βλέπε παραπάνω, «Διατάξεις αστικού και διοικητικού δικαίου».

36. Οι Ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRI ότι, στην παρούσα φάση, το νομοσχέδιο κατά των διακρίσεων προβλέπει την σύσταση επιτροπής η οποία θα υπάγεται στο Υπουργείο Δικαιοσύνης και η οποία θα εντέλλεται να επιλαμβάνεται των διακρίσεων στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Θα είναι σε θέση να διεξάγει ανακρίσεις και να καλεί τις αρμόδιες αρχές, φερειπείν τις διοικητικές ή εισαγγελικές αρχές, να τιμωρήσουν τα εντοπιζόμενα περιστατικά διακρίσεων. Ως προς τις διακρίσεις που δύνανται να επέλθουν στην αγορά εργασίας, αρμόδιοι θα είναι οι επιθεωρητές εργασίας, ενώ ο Συνήγορος του Πολίτη θα καταστεί αρμόδιος να επιλαμβάνεται περιστατικών διακρίσεων στην δημόσια διοίκηση. Η ECRI υπογραμμίζει ότι η υιοθέτηση νόμου κατά των διακρίσεων θα έπρεπε να παρέχει την ευκαιρία για ενδελεχή περίσκεψη ως προς την σκοπιμότητα θέσπισης ενός ή περισσότερων οργάνων για την καταπολέμηση όχι μόνο των φυλετικών διακρίσεων αλλά και άλλων μορφών ρατσισμού. Ένα τέτοιο όργανο θα πρέπει εξάπαντος να διαθέτει την ίδια ανεξαρτησία με εκείνη του Συνηγούρου του Πολίτη και να του έχουν εκχωρηθεί οι αρμοδιότητες που απαιτούνται προκειμένου να βοηθά με αποτελεσματικό τρόπο τα θύματα του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Δεδομένου ότι περιστατικά διακρίσεων αφθονούν ιδιαίτερα στον εργασιακό χώρο, για παράδειγμα στην στρατολόγηση και τις προσλήψεις, η ECRI εφιστά την προσοχή στην ανάγκη να διασφαλιστεί ότι η επιθεώρηση εργασίας, η οποία επιλαμβάνεται όλων των παραβιάσεων της εργατικής νομοθεσίας, θα πρέπει να είναι κατάλληλα εφοδιασμένη και ειδικευμένη προκειμένου να παρεμβαίνει αποτελεσματικά ώστε να συνδράμει τα θύματα των διακρίσεων.

Συστάσεις:

37. Η ECRI ενθαρρύνει ιδιαιτέρως τις Ελληνικές αρχές να συστήσουν στο εγγύς μέλλον ανεξάρτητο όργανο που θα έχει ειδίκευση και θα επικεντρώνεται στην καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, με την δέουσα προσήλωση στην υπ' αριθμό 2 Σύσταση Γενικής Πολιτικής της ECRI, ως προς τα ειδικευμένα όργανα για την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας, του αντισημιτισμού και της μισαλλοδοξίας σε εθνικό επίπεδο και στην υπ' αριθμό 7 Σύσταση Γενικής Πολιτικής ως προς την εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων.
38. Η ECRI υπογραμμίζει ιδιαιτέρως την ανάγκη να παρασχεθούν εγγυήσεις προς το εν λόγω όργανο, καθώς και τόσο οι νομοθετημένες αρμοδιότητες όσο και οι ανθρώπινοι και χρηματικοί πόροι που απαιτούνται προκειμένου να παρέχουν την δέουσα βοήθεια στα θύματα του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων. Ως προς τούτο είναι σημαντικό να προβλεφθούν κατά τόπους παραρτήματα ανά την επικράτεια ώστε το όργανο αυτό να καθίσταται προσβάσιμο σε όλα τα πιθανά θύματα.

Πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και την απασχόληση

39. Στην δεύτερή της έκθεση η ECRI απηύθυνε πρόσκληση προς τις Ελληνικές αρχές να εξετάσουν το ενδεχόμενο της υιοθέτησης νομοθεσίας κατά των διακρίσεων ώστε να διασφαλιστεί, μεταξύ άλλων, ότι τα μέλη των ευαλώτων ομάδων δεν θα υπόκεινται σε διακρίσεις ως προς την απασχόληση.

40. Η ECRl παρατηρεί ότι με την μέχρι τούδε απουσία συνοπτικής νομοθεσίας που να απαγορεύει τις διακρίσεις και να προάγει την ισότητα, οι κίνδυνοι των διακρίσεων παραμένουν σημαντικοί, και σημειώνει ότι μέλη διαφόρων μειονοτικών ομάδων, ιδίως Ρομά και μετανάστες, έχουν καταγγείλει διακρίσεις. Στην πράξη και δη σε τοπικό επίπεδο, συμβαίνει οι αρχές να είναι απρόθυμες να παρέχουν στα άτομα που είναι μέλη αυτών των μειονοτικών ομάδων τα δικαιώματά και τα πλεονεκτήματά τους, στα οποία μολοντούτο και σύμφωνα με τον νόμο έχουν δικαίωμα. Η ECRl σημειώνει με ανησυχία την παρουσία μικρών αγγελιών στις εφημερίδες πανελληνίας κυκλοφορίας για ενοικιάσεις ακινήτων ή προσφορά εργασίας με την κατάφωρη διάκριση που θέτει ως όρο ότι «αποκλείονται αλλοδαποί»⁵. Αν και αυτές οι αγγελίες έχουν υπάρξει αντικείμενο καταγγελιών από μέρους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, και έχει κινηθεί σχετική διαδικασία, κανείς δεν τιμωρήθηκε. Ωστόσο ορισμένες εφημερίδες έχουν συμφωνήσει να διασφαλίσουν ότι δεν θα δημοσιεύσουν τέτοιες μικρές αγγελίες στο μέλλον. Η ECRl χαιρετίζει το γεγονός και ευελπιστεί ότι ο μελλοντικός νόμος για την καταπολέμηση των διακρίσεων θα επιτρέψει την απερίφραστη καταδίκη αυτού του είδους των διακρίσεων⁶.

Συστάσεις:

41. Η ECRl ενθαρρύνει έντονα τις Ελληνικές αρχές να εξετάσουν όλη την νομοθεσία και πρακτική ως προς την πρόσβαση στις δημόσιες παροχές όπως επιδόματα υγείας και κρατικά επιδόματα, καθώς και την πρόσβαση στην απασχόληση ώστε να εντοπίσουν και να εξαλείψουν οποιεσδήποτε υφιστάμενες διακρίσεις.
42. Θα πρέπει επίσης να καταβληθούν προσπάθειες προς την κατεύθυνση της ευαίσθητοποίησης των δημοσίων λειτουργιών σε όλους τους τομείς του δημοσίου ως προς την απαγόρευση των διακρίσεων, καθώς και να εξευρεθούν τα μέσα ώστε να παρακινηθούν σε έναν περισσότερο αποτελεσματικό αγώνα κατά των διακρίσεων. Όσοι έχουν υποπέσει σε ενέργειες διακρίσεων θα πρέπει να υποστούν τις ανάλογες κυρώσεις.

Εκπαίδευση⁷

43. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRl συνιστούσε στις Ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για την προώθηση της εκπαίδευσης στα ανθρώπινα δικαιώματα, με επίκεντρο σχολικά μαθήματα πάνω στα ζητήματα της ανοχής και του σεβασμού της πολιτισμικής ποικιλότητας. Ενεθάρρυνε επίσης τις Ελληνικές αρχές να εισαχθεί το μάθημα της Αλβανικής γλώσσας για τους Αλβανούς μετανάστες μαθητές.
44. Οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν την ECRl ότι τον Απρίλιο του 2003 υπογράφηκε το πρώτο πολιτιστικό πρόγραμμα μεταξύ Αλβανίας και Ελλάδος. Το πρόγραμμα ονομάζεται «διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας σε Αλβανούς».

⁵ Πάνω σ' αυτό το ζήτημα βλέπε την υπ' αριθμό 7 Σύσταση Γενικής Πολιτικής της ECRl ως προς την εθνική νομοθεσία για την καταπολέμηση του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων, Δεκέμβριος 2002, παρ. 4 και 6, καθώς και το επεξηγηματικό μνημόνιο επ' αυτής, παρ. 26.

⁶ Βλέπε παραπάνω «Διατάξεις αστικού και διοικητικού δικαίου».

⁷ Ως προς την εκπαίδευση της Μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης βλέπε παρακάτω «Μουσουλμανική μειονότητα της Δυτικής Θράκης».

45. Η ECRI σημειώνει ότι οι αρχές έχουν λάβει μέτρα για να ενισχύσουν την κατανόηση και αποδοχή της πολιτισμικής ποικιλότητας στο σχολείο, συγκεκριμένα με την θέσπιση συστήματος διαπολιτισμικών σχολείων όπου δάσκαλοι με ειδική κατάρτιση διδάσκουν Έλληνες και μετανάστες μαθητές μαζί. Παρά ταύτα, σύμφωνα με ορισμένες πηγές, τα αποτελέσματα των σχολείων αυτών θεωρούνται ακόμη ανεπαρκή και τα προγράμματα χρήζουν βελτιώσεως. Ο αριθμός αυτών των σχολείων υπολείπεται κατά πολύ του να ανταποκρίνεται στην ζήτηση. Οι αρχές έχουν υπόψη τους τα κενά στο σύστημα διαπολιτισμικής παιδείας και λαμβάνουν επανορθωτικά μέτρα. Μέχρις ότου να παρασχεθεί εκπαιδευτικό υλικό που θα ταιριάζει καλύτερα στην πολυπολιτισμική διάσταση του Ελληνικού πληθυσμού, έχουν ληφθεί μέτρα για την ευαισθητοποίηση των δασκάλων ως προς την ανάγκη να εμψυχήσουν τον σεβασμό για την ετερότητα.
46. Εις ό,τι αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση τα παιδιά των Ρομά αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες που σχετίζονται με τις γενικότερες δυσκολίες που ταλανίζουν την κοινότητα των Ρομά στην Ελλάδα⁸. Οι διαβιούντες σε καταυλισμούς σε απόσταση από την πλειονότητα του πληθυσμού δεν εξυπηρετούνται πάντοτε με επαρκή μέσα μεταφοράς ώστε να μεταβαίνουν στο σχολείο ούτε έχουν πάντοτε πρόσβαση σε σχολεία με επαρκές εκπαιδευτικό επίπεδο. Οι Ελληνικές αρχές έχουν αντιμετωπίσει το πρόβλημα αυτό στο πρόγραμμά τους για την κοινωνική ένταξη των Ρομά⁹. Η ECRI οικτίρει το γεγονός ότι οι γονείς των Ελληνοπαίδων ενίοτε υιοθετούν αρνητική στάση έναντι της παρουσίας των παιδιών των Ρομά και των μεταναστών στα σχολεία που φοιτούν τα παιδιά τους σε βαθμό που να ασκούν πιέσεις στις σχολικές αρχές ώστε να αρνούνται παιδιά από μειονοτικές ομάδες, ή να τοποθετούν τα παιδιά τους σε άλλο σχολείο. Οι εν λόγω γονείς φοβούνται ιδιαίτερα ότι θα επέλθει μια πτώση του επιπέδου της διδασκαλίας σαν συνέπεια της παρουσίας των παιδιών των Ρομά και των μεταναστών. Επιπλέον – εξαιρουμένης της Δυτικής Θράκης– τα παιδιά των οποίων η Ελληνική δεν είναι η μητρική γλώσσα συνεχίζουν να μην ωφελούνται από κανένα μέτρο που να τους δίνει την δυνατότητα εκμάθησης της μητρικής τους γλώσσας στο σχολείο.

Συστάσεις:

47. Η ECRI ενθαρρύνει έντονα τις Ελληνικές αρχές να επιτείνουν τις προσπάθειές τους στην πολυπολιτισμική εκπαίδευση, ιδιαίτερα με την ευαισθητοποίηση του διδακτικού προσωπικού όλων των σχολείων, ως προς την σπουδαιότητα του σεβασμού προς την ετερότητα. Το διδακτικό προσωπικό θα πρέπει επίσης να λαμβάνει κατάρτιση που θα το καθιστά ικανό να αυξάνει την ευαισθησία των μαθητών και των γονέων των μαθητών ούτως ώστε να αποσοβείται η προκατάληψη εναντίον μαθητών προερχομένων από μειονοτικές ομάδες.
48. Η ECRI συνιστά έντονα στις Ελληνικές αρχές να προωθήσουν τις ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στην εκπαίδευση για τα παιδιά από μειονοτικές ομάδες μέσω της διοργάνωσης, μεταξύ άλλων, μαθημάτων διδακτικής στήριξης στην Ελληνική γλώσσα, αναπληρωματικών μαθημάτων, και εκπαίδευσης στην μητρική γλώσσα των εν λόγω παιδιών.

⁸ Ως προς το σημείο αυτό βλέπε παρακάτω «Ρομά».

⁹ Βλέπε παρακάτω «Ρομά».

Υποδοχή και καθεστώς των αλλοδαπών¹⁰

- Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο

49. Στην δεύτερή της έκθεση η ECRl υπενθύμιζε ότι οι αιτούντες άσυλο δεν πρέπει να υπόκεινται σε μεταχείριση ωσεί να ήσαν εγκληματίες. Σημείωνε ότι ορισμένα άτομα που θα μπορούσαν δυνητικώς να ζητήσουν άσυλο διέτρεχαν τον κίνδυνο να απελαθούν προτού να έχουν την ευκαιρία να καταθέσουν επίσημη αίτηση χορήγησης ασύλου.
50. Ο αριθμός των αιτήσεων για άσυλο αυξήθηκε το 2001 και το 2002, ιδιαίτερα λόγω ενός μεγάλου αριθμού αιτήσεων Ιρακινών και Αφγανών. Η ECRl είναι θορυβημένη από το εξαιρετικά χαμηλό ποσοστό επιτυχίας (1%) των αιτήσεων για την αναγνώριση της ιδιότητας του πρόσφυγα ή του ανθρωπιστικού καθεστώτος χορήγησης ασύλου κατά το 2002. Οι αρχές έχουν εξηγήσει ότι το ιδιαίτερα χαμηλό αυτό ποσοστό οφείλεται στις αιτήσεις ασύλου που εκκρεμοδικούν, με αποτέλεσμα την σημαντική καθυστέρηση του χρόνου χορήγησης του ασύλου. Ωστόσο το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) έχει υπογραμμίσει ότι ένα τόσο χαμηλό επίπεδο ενδέχεται να σημαίνει ότι αφήνονται απροστάτευτοι καλή τη πίστει πρόσφυγες και διατρέχουν τον κίνδυνο αναγκαστικού επαναπατρισμού στις χώρες προέλευσής τους με τις τραγικές συνέπειες για τη ζωή τους που μπορεί να σημαίνει κάτι τέτοιο.
51. Η ECRl σημειώνει με ικανοποίηση ότι το διάταγμα υπ' αριθμό 61/1999 περί αναγνώρισης του καθεστώτος των προσφύγων χαιρετίζεται εν γένει σαν πρόοδος στην περί ασύλου νομοθεσία στην Ελλάδα αν και χρειάζονται επιπλέον βελτιώσεις. Επετεύχθη επίσης πρόοδος ως προς τα κέντρα υποδοχής των αιτούντων άσυλο, αν και εδώ πάλι φαίνεται ότι παραμένει η ανάγκη για σημαντικές προσπάθειες εις ό,τι αφορά την χωρητικότητά τους αλλά και τις συνθήκες των καταλυμάτων. Οι αρχές ενημέρωσαν την ECRl ότι διοργανώνονται προγράμματα κατάρτισης ως προς την διαδικασία της αίτησης για άσυλο, ιδιαίτερα για την αστυνομία, το λιμενικό σώμα και τους δικαστές. Τα σεμινάρια αυτά είναι σχεδιασμένα να παρέχουν την δυνατότητα στους αξιωματούχους επιβολής του νόμου να διακρίνουν μεταξύ οικονομικών μεταναστών και προσφύγων. Η ECRl είναι ικανοποιημένη που πληροφορείται ότι οι αιτούντες άσυλο είναι επιλέξιμοι για δωρεάν ιατροφαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη και έχουν το δικαίωμα στην εργασία κατά την διάρκεια της διαδικασίας αίτησης για άσυλο. Επιπλέον υπάρχουν προγράμματα ένταξης για αιτούντες άσυλο που διοργανώνονται με τον συντονισμό των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, και περιλαμβάνουν μαθήματα εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας και επαγγελματική κατάρτιση.
52. Η ECRl έχει θορυβηθεί από πληροφορίες ότι οι αιτούντες άσυλο ευρίσκονται αντιμέτωποι με υπέρμετρα εμπόδια προκειμένου να έχουν πρόσβαση στην διαδικασία αίτησης ασύλου στην Ελλάδα. Για παράδειγμα δεν ενημερώνονται πάντοτε επαρκώς τα άτομα αυτά ως προς το δικαίωμά τους να καταθέσουν αίτηση για άσυλο, ιδιαίτερα όταν τελούν υπό κράτηση. Η ECRl ανησυχεί ιδιαίτερα πληροφορούμενη ότι σε ορισμένες περιφέρειες ο χρόνος που μεσολαβεί από τη στιγμή που ένα πρόσωπο παρουσιάζεται στην αστυνομία αλλοδαπών για να καταθέσει αίτηση για άσυλο και την επίσημη καταγραφή του αιτήματος μπορεί να υπερβεί τους 6 μήνες, ή και αρκετά περισσότερο στις

¹⁰ Επίσης βλέπε παρακάτω, «Συγκεκριμένα ζητήματα: η κατάσταση των μεταναστών στην Ελλάδα».

συχνές περιπτώσεις όπου η ημερομηνία της συνέντευξης αναβάλλεται κατ' επανάληψη. Επιπλέον, για όσο διάστημα δεν έχει λάβει χώρα η επίσημη καταγραφή του αιτήματος, το άτομο δεν παραλαμβάνει το έγγραφο που χορηγείται στους αιτούντες άσυλο νομιμοποιώντας την κατάστασή τους και παρέχοντάς τους το δικαίωμα προς εργασία και προς κάποια είδη αρωγής όπως η ιατρική βοήθεια. Το συγκεκριμένο πρόβλημα φαινομενικώς συνδέεται με την δεινή έλλειψη χρηματικών πόρων και προσωπικού για την καταγραφή αιτημάτων ασύλου. Οπωσδήποτε οφείλεται επίσης και στην έλλειψη κατάρτισης του προσωπικού ως προς τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο. Η ECRl έχει πληροφορηθεί ότι έχουν ληφθεί ορισμένα σχετικά μέτρα όπως είναι η αύξηση του προσωπικού στις αντίστοιχες αστυνομικές υπηρεσίες και η διοργάνωση σεμιναρίων για την εξειδίκευση κατάλληλου προσωπικού ως προς τα της διαδικασίας χορήγησης ασύλου.

53. Ενώ οι εκπρόσωποι της Υπατης Αρμοστίας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες έχουν ικανοποιητική πρόσβαση στα κέντρα κράτησης, φαίνεται ότι δεν συμβαίνει το ίδιο για τις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή τους νομικούς συμβούλους. Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη έχει αρκετές φορές κάνει διαβήματα προς τις αρμόδιες αρχές για να τους υπενθυμίσει το καθήκον τους να συνεργάζονται με τις ΜΚΟ και να τις βοηθούν να έχουν πρόσβαση στα κέντρα κράτησης όποτε το ζητούν. Η ECRl σημειώνει ότι στις 4 Ιουλίου 2003 εκδόθηκε εγκύκλιος (4803/22/44) του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας σχετικά με την μεταχείριση και τα δικαιώματα των προσώπων που κρατούνται από τις αστυνομικές αρχές, όπου δηλώνεται ρητώς ότι οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δικαιούνται να έχουν πρόσβαση στα κέντρα κράτησης.

Συστάσεις:

54. Η ECRl συνιστά έντονα στις Ελληνικές αρχές να δεσμεύσουν όλους τους απαραίτητους ανθρώπινους και χρηματοοικονομικούς πόρους για να ξεπεράσουν τις υφιστάμενες ανεπάρκειες στην διαδικασία χορήγησης ασύλου. Συγκεκριμένα είναι σκόπιμο να αυξηθεί το προσωπικό που έχει ευθύνη για την αρχική παραλαβή των αιτήσεων ασύλου προκειμένου να αποφεύγονται οι περιττές καθυστερήσεις στην εξέταση των αιτημάτων. Η ECRl επίσης συνιστά στις αρχές να παρέχουν σε όλο το προσωπικό που έρχεται σε επαφή με τους αιτούντες άσυλο κατάρτιση σχετικά με τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο καθώς και πληροφορίες ως προς τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν, προκειμένου να διευκολύνουν τις διατυπώσεις που απαιτούνται από αυτούς.
55. Η ECRl συνιστά έντονα στις αρχές να συνεχίσουν και να εντείνουν την συνεργασία με την Υπατη Αρμοστία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που εργάζονται για τους αιτούντες άσυλο, και να επιτρέψουν σ' αυτές τις τελευταίες να έχουν πραγματική και ικανοποιητική πρόσβαση στα κέντρα κράτησης.

- **Παράνομη διακίνηση και εμπορία ανθρώπων**

56. Η ECRl σημειώνει ότι η Ελλάδα είναι χώρα προορισμού και διαμετακόμισης παρανόμως διακινουμένων ανθρώπων. Γυναίκες και παιδιά που προέρχονται από γειτονικές χώρες όπως η Αλβανία, αλλά και από πιο απομακρυσμένες χώρες, είναι ιδιαίτερα ευπαθείς. Η ECRl σημειώνει με ικανοποίηση ότι η Ελλάδα έχει λάβει μέτρα για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, ιδιαίτερα με την ψήφιση του νέου νόμου υπ' αριθμόν 3064 της 15^{ης} Οκτωβρίου 2002 περί της καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και του Π.Δ. 233/2003 περί της προστασίας και αρωγής των θυμάτων παράνομης εμπορίας και διακίνησης ανθρώπων με σκοπό την στέρηση της ελευθερίας τους ή την πορνεία. Τον Απρίλιο του 2001, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης συνέστησε την Ομάδα Καταπολέμησης Εμπορίας Ανθρώπων, διϋπουργική ομάδα διαχείρισης έργου υπό την ηγεσία του Αρχηγού της Ελληνικής Αστυνομίας. Αυτά και άλλα μέτρα έχουν σκοπό τόσο να καταστήσουν αυστηρότερες τις ποινές για τους υπαίτιους της εμπορίας ανθρώπων όσο και να ενισχύσουν το καθεστώς της προστασίας των θυμάτων.
57. Εντούτοις, σύμφωνα με ορισμένες πηγές η κατάσταση παραμένει ανησυχητική εις ό,τι αφορά την εμπορία, και γυναικών για πορνεία, αλλά και παιδιών, Αλβανικής εθνικότητας, που υπόκεινται σε καταναγκαστική εργασία. Τα παιδιά άνω των 12 ετών που συλλαμβάνονται από την αστυνομία θεωρούνται λαθρομετανάστες που δεν έχουν νομιμοποιηθεί και πρέπει να απελαθούν, παρά θύματα εμπορίας ανθρώπων. Τα παιδιά κάτω των 12 ετών τοποθετούνται σε κέντρα υποδοχής μέχρι τον εντοπισμό των οικογενειών τους. Η ECRl ανησυχεί ενόψει των καταγγελιών ότι το 2002 εξαφανίστηκαν εκατοντάδες Αλβανόπουλα από τα κρατικά κέντρα υποδοχής. Ενδεχομένως ορισμένα να έχουν ξαναπέσει στα χέρια των δουλεμπόρων που τους έφεραν στην Ελλάδα.

Συστάσεις:

58. Η ECRl συνιστά να ληφθεί πρόσθετη μέριμνα για την αντιμετώπιση του προβλήματος της εμπορίας γυναικών και παιδιών, ιδιαίτερα με την υλοποίηση προληπτικών μέτρων και μέτρων ευαισθητοποίησης ως προς το σοβαρό αυτό πρόβλημα που θα στοχεύουν σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού που τις αφορά. Συγκεκριμένα, η ECRl ενθαρρύνει τις Ελληνικές αρχές να επιμείνουν στη νέα τους προσέγγιση της προστασίας των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων και του αποτελεσματικού κολασμού των δουλεμπόρων.
59. Η ECRl ενθαρρύνει έντονα τις αρχές να διερευνήσουν την κατάσταση των παιδιών από την Αλβανία που μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα για να εργαστούν, και να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για να διασφαλίσουν ότι τα παιδιά, από τη στιγμή που θα εντοπιστούν, θα χαιρούν εφεξής αποτελεσματικής προστασίας ενάντια σε οποιαδήποτε άλλη μορφή κακομεταχείρισης.

- **Η διάκριση μεταξύ αλλοδαπών Ελληνικής καταγωγής και λοιπών αλλοδαπών**

60. Η ECRJ σημειώνει ότι σε έναν αριθμό τομέων το Ελληνικό δίκαιο προβαίνει σε διάκριση μεταξύ αλλοδαπών Ελληνικής καταγωγής (που ενίοτε καλούνται 'ομογενείς') και αλλοδαπών άλλης καταγωγής (που ενίοτε καλούνται 'αλλογενείς'). Η διαφορά μεταχείρισης συνήθως λαμβάνει τη μορφή ενός προνομιακού καθεστώτος που ισχύει για άτομα Ελληνικής καταγωγής.
61. Για παράδειγμα, το 1982 μια διάταξη επέτρεψε την επιστροφή στην Ελλάδα ατόμων που, μαζί με τις οικογένειές τους, είχαν διαφύγει από την χώρα κατά τον εμφύλιο πόλεμο του 1946-1949. Ωστόσο, η διάταξη αυτή είχε εφαρμογή αποκλειστικά στα άτομα 'Ελληνικής καταγωγής', αποκλείοντας έτσι τα άτομα χωρίς Ελληνική καταγωγή, και ιδιαίτερα με Μακεδονική καταγωγή, που ωστόσο είχαν εγκαταλείψει την Ελλάδα υπό τις ίδιες συνθήκες¹¹.
62. Οι διατυπώσεις για την πολιτογράφηση αλλοδαπών που προβλέπονται από τον Ν. 2910/2001 *Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας και άλλες διατάξεις* είναι πολύ διαφορετικές αναλόγως του κατά πόσον ο ενδιαφερόμενος είναι Ελληνικής καταγωγής ή όχι. Για παράδειγμα η προϋπόθεση να έχει διαμείνει στην Ελλάδα επί 10 έτη πριν καταστεί υποψήφιος για πολιτογράφηση δεν ισχύει για τα άτομα Ελληνικής καταγωγής. Ούτε απαιτείται άλλωστε να πληρώσουν το παράβολο των 1.500 ευρώ για την επεξεργασία της αίτησης.
63. Η ECRJ σημειώνει επίσης πως ένα πρόγραμμα για την κοινωνική ένταξη ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, που εισήγαγε το Υπουργείο Εργασίας, στοχεύει συγκεκριμένα σε Ελληνικής καταγωγής 'παλινοστούντες', Ρομά και Ελληνες Μουσουλμάνους και περιλαμβάνει διδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας. Ενώ χαιρετίζει την απόφαση να ληφθούν θετικά μέτρα για να προάγουν την ισότητα των ευκαιριών προς όφελος ομάδων που πλήττονται εκ των πραγμάτων από την ανισότητα, η ECRJ ανησυχεί διότι δεν γίνεται ουδεμία ρητή μνεία σ' αυτό όσο και σε άλλα προγράμματα των αλλογενών μεταναστών, οι οποίοι ασφαλώς αντιμετωπίζουν τουλάχιστον τα ίδια αν όχι και περισσότερα προβλήματα ένταξης με τους 'ομογενείς', ιδίως εις ό,τι αφορά την εκμάθηση της Ελληνικής γλώσσας.
64. Η παραδοσιακή πολιτική της Ελλάδος, δηλαδή να επιφυλάσσει ειδικό καθεστώς για τους αλλοδαπούς Ελληνικής καταγωγής, συγκεκριμένα δια της χορήγησης ειδικής ταυτότητας η οποία παρέχει πρόσβαση σε συγκεκριμένες παροχές κοινωνικής πρόνοιας χωρίς να τους εξασφαλίζει την Ελληνική ιθαγένεια, προξενεί δυσαρέσκεια διότι επιδίδεται σε διακρίσεις και εγείρει αρκετά προβλήματα νομικής φύσεως ενώ διαμορφώνει κλίμα ανησυχίας στον πληθυσμό. Τα κριτήρια για να διαπιστωθεί κατά πόσον ένα άτομο είναι Ελληνικής καταγωγής περιλαμβάνουν στοιχεία υποκειμενικότητας και ποικίλουν ανάλογα με την νομοθεσία της οποίας γίνεται επίκληση. Το κύμα μεταναστών της δεκαετίας του 1990 όξυνε τις δυσκολίες σ' αυτόν τον τομέα ιδιαίτερα καθώς ο αριθμός των μεταναστών που έκαναν αίτηση για κάρτα 'ομογενούς' αυξήθηκε αιφνιδιαστικά. Επιπλέον, ενόσω νομιμοποιείτο η κατάσταση των μεταναστών στην Ελλάδα, εξαπλώθηκαν φήμες ότι μόνον οι παράνομοι μετανάστες μη-Ελληνικής καταγωγής κινδύνευαν να απελαθούν¹². Γενικότερα, τέτοιες

¹¹ Βλέπε επίσης παρακάτω «Μακεδόνες και άλλες μειονοτικές ομάδες».

¹² Ως προς την νομιμοποίηση των μεταναστών βλέπε παρακάτω «Συγκεκριμένα ζητήματα».

διαφοροποιημένες προσεγγίσεις δημιουργούν συναισθήματα αποκλεισμού και απογοήτευσης ανάμεσα σε άτομα που δεν είναι Ελληνικής καταγωγής, αλλά προφανώς και μεταξύ των αλλοδαπών Ελληνικής καταγωγής, οι οποίοι προσδοκούν το καθεστώς υπό το οποίο τελούν να τους παρέχει πολλά πλεονεκτήματα τα οποία όμως ενδεχομένως να μην δικαιούνται.

Συστάσεις:

65. Δεδομένου ότι η δημιουργία ενός ενδιάμεσου καθεστώτος 'αλλοδαπών Ελληνικής καταγωγής', ήτοι στο μεταίχμιο εκείνων που ισχύουν αφενός για τους Έλληνες πολίτες και αφετέρου για τους αλλοδαπούς χωρίς Ελληνική καταγωγή, μπορεί να οδηγήσει σε διακρίσεις με βάση την εθνική προέλευση, η ECRl συνιστά έντονα προς τις Ελληνικές αρχές να μελετηθούν εκ νέου οι βάσεις και οι επιπτώσεις της πολιτικής τους ως προς το ζήτημα. Θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι αλλοδαποί χωρίς Ελληνική καταγωγή μπορούν να απολαμβάνουν τα ίδια πλεονεκτήματα με τους αλλοδαπούς Ελληνικής καταγωγής.

Ευπαθείς ομάδες

- Ρομά

66. Στην δεύτερή της έκθεση, η ECRl εφιστούσε την προσοχή των Ελληνικών αρχών στην κατάσταση των Ρομά, επισημαίνοντας συγκεκριμένα προβλήματα έξωσης από τα καταλύματά τους και διακρίσεων στην πρόσβαση προς τις δημόσιες υπηρεσίες. Η ECRl επίσης υπογράμμισε την σπουδαιότητα να ξεπεραστεί η αντίσταση των τοπικών παραγόντων στις πρωτοβουλίες που λαμβάνονται προς όφελος των Ρομά.
67. Η ECRl σημειώνει με ανησυχία ότι από την δημοσίευση της δεύτερης της έκθεσης για την Ελλάδα, η κατάσταση των Ρομά στην Ελλάδα έχει παραμείνει κατά βάση αμετάβλητη και ότι εν γένει αντιμετωπίζουν τις ίδιες δυσκολίες – περιλαμβανομένων και των διακρίσεων – σε ό,τι αφορά την στέγαση, την απασχόληση, την εκπαίδευση και την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες. Ιδιαίτερα σε σχέση με την στέγαση, παραμένουν αρκετοί καταυλισμοί των Ρομά που ευρίσκονται απομακρυσμένοι από όλες τις υποδομές, στους οποίους οι Ρομά διαβιούν υπό απaráδεκτες συνθήκες. Τούτο αληθεύει, για παράδειγμα, για τον καταυλισμό του Ασπροπύργου στα περίχωρα των Αθηνών. Στα τέλη του 2002 οι Ελληνικές αρχές ενημέρωσαν τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα ότι 'έχουν ληφθεί όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε ο καταυλισμός των Ρομά/Τσιγγάνων του Ασπροπύργου να εφοδιαστεί με όλες τις παροχές κοινής ωφελείας'¹³. Ωστόσο, δεδομένου ότι έλαβε χώρα επί τόπου επίσκεψη, είναι δυνατόν να επιβεβαιωθεί ότι τον Οκτώβριο του 2003 οι άνθρωποι που κατοικούσαν σ' αυτόν τον καταυλισμό δεν είχαν μεταστεγαστεί και οι αρχές δεν τους είχαν ακόμη εφοδιάσει με παροχές για τρεχούμενο νερό ή ηλεκτρικό ρεύμα. Επίσης τελούσαν υπό την μόνιμη απειλή της εκδίωξης χωρίς να τους προσφέρεται καμιά εναλλακτική προοπτική καταλύματος. Ο καταυλισμός των Σπάτων στα περίχωρα των Αθηνών είναι προφανές ότι ευρίσκεται σε μια τεράστια χωματερή σκεπασμένη με ένα επίστρωμα χύματος πάχους λίγων εκατοστών. Οι Ρομά που είχαν εκδιωχθεί

¹³ Βλέπε την Έκθεση του κ. Alvaro Gil-Robles, Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, σχετικά με την επίσκεψή του στην Ελληνική Δημοκρατία, από 2 έως 5 Ιουνίου 2002, CommDH(2002)5

- από τους καταυλισμούς τους μεταστεγάστηκαν από τις αρχές σε προκατασκευασμένες κατοικίες στα Σπάτα. Ο καταυλισμός δεν έχει ακόμη παροχές ηλεκτρικού ρεύματος ή τρεχούμενου νερού και ας έχουν περάσει τρία χρόνια από την μεταστέγασή τους. Η κατάσταση εγκυμονεί, μεταξύ άλλων, σοβαρούς κινδύνους υγείας, ιδιαίτερα για τα παιδιά που ζουν στον καταυλισμό.
68. Η ECRl ανησυχεί ενόψει των ισχυρισμών που διατυπώθηκαν ότι έχουν λάβει χώρα βίαιες μαζικές εξώσεις οικογενειών Ρομά χωρίς να προτείνεται καμιά εναλλακτική πρόταση για την μετεγκατάστασή τους. Η ECRl βρίσκει ιδιαίτερα ανησυχητικές τις αναφορές ότι ορισμένες εξώσεις είναι παράνομες και/ή ακολουθούνται πάραυτα από την ισοπέδωση των καταυλισμών με μπουλντόζα, αν και παραμένουν ακόμη εκεί όλα τα υπάρχοντα των οικογενειών.
69. Η ECRl χαιρετίζει το γεγονός ότι η κυβέρνηση έχει λάβει σημαντικά μέτρα για να βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης των Ρομά στην Ελλάδα. Η κυβέρνηση έχει συστήσει διϋπουργική επιτροπή για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά. Η επιτροπή συνέταξε ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης για τους Έλληνες Ρομά για την περίοδο 2003-2008, για το οποίο έχουν ήδη εκταμιευθεί σημαντικοί πόροι ενώ θα ακολουθήσουν και άλλοι. Αυτό το φιλόδοξο πρόγραμμα καλύπτει τους τομείς της στέγασης, της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης, της εκπαίδευσης, της υγείας και της κοινωνικής αρωγής, του πολιτισμού και του αθλητισμού. Έχουν ήδη κατασκευαστεί προκατασκευασμένες κατοικίες σε ορισμένες περιοχές και έχουν δοθεί δάνεια σε μέλη της κοινότητας των Ρομά για να αγοράσουν κατοικίες. Θα χτιστούν κέντρα υγείας κοντά στους καταυλισμούς των Ρομά. Η ECRl πληροφορείται με ικανοποίηση πως υπήρξαν περιστατικά μεταστέγασης οικογενειών Ρομά που εξελίχθηκαν με ικανοποιητικό τρόπο σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας: οι εν λόγω οικογένειες ζούν τώρα σε κατοικίες ενός οπωσδήποτε ικανοποιητικού επιπέδου. Οι Ελληνικές αρχές έχουν ενημερώσει την ECRl σχετικά με την σύσταση ενός διαδημοτικού δικτύου επικοινωνίας για τους Ρομά, με την συμμετοχή όλων των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης και των δημοτικών αρχών στα όρια των οποίων είναι καταγεγραμμένος σημαντικός αριθμός Ρομά.
70. Η ECRl θεωρεί ωστόσο ότι πρέπει να καταβληθούν ακόμη σημαντικές προσπάθειες από τις αρχές προκειμένου να βελτιωθούν ουσιαστικά οι συνθήκες διαβίωσης των Ρομά στην Ελλάδα. Ενώ σημειώνει την πολιτική βούληση που επεδείχθη ανοιχτά από την κυβέρνηση με την εκπεφρασμένη πρόθεσή της να αναλάβει την δέουσα δράση, η ECRl υπογραμμίζει πως είναι αναγκαίο η εθνική αυτή πολιτική να υλοποιηθεί σε τοπικό επίπεδο. Με αυτή την αφορμή η ECRl οικτίζει τις πολλές περιπτώσεις κατά τις οποίες οι αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης αρνήθηκαν να ενεργήσουν προς το συμφέρον των Ρομά όταν αυτοί κατατράχοντο από μέλη του τοπικού πληθυσμού. Είναι επίσης συνηθισμένο οι τοπικές αρχές να αρνούνται να τους εκχωρήσουν τα δικαιώματα που ο νόμος εγγυάται στον ίδιο βαθμό για τα μέλη της κοινότητας των Ρομά όπως και για οποιονδήποτε άλλον Έλληνα πολίτη. Είναι εξόχως αποκαλυπτική η ανάγνωση στις εφημερίδες περί των ρατσιστικών δηλώσεων κατά των Ρομά στις οποίες προβαίνουν οι τοπικοί αιρετοί αντιπρόσωποι, υπό καθεστώς, κατά τα φαινόμενα, πλήρους ατιμωρησίας.

Συστάσεις:

71. Χαιρετίζοντας την υιοθέτηση του ολοκληρωμένου προγράμματος δράσης για τους Έλληνες Ρομά, η ECRl ενθαρρύνει έντονα τις Ελληνικές αρχές να υλοποιήσουν το πρόγραμμα πλήρως, ιδιαίτερωσ παρέχοντας όλους τους απαραίτητους χρηματοοικονομικούς πόρους.
72. Η ECRl συνιστά έντονα στις Ελληνικές αρχές όχι μόνο να διατηρήσουν αμείωτες, αλλά μάλιστα να εντείνουν τις προσπάθειές τους για την κατάργηση των άμεσων και έμμεσων διακρίσεων στις οποίες υπόκεινται οι Ρομά.
73. Η ECRl παροτρύνει τις Ελληνικές αρχές να ευαισθητοποιήσουν τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης όπως τους δήμους ή τους τοπικούς διαχειριστικούς φορείς, ως προς την ανάγκη να σέβονται τα δικαιώματα και τον πολιτισμό των Ρομά. Συνιστά έντονα στις Ελληνικές αρχές να επιβάλλουν κυρώσεις σε δημοτικούς συμβούλους που προβαίνουν στην διατύπωση ρατσιστικών δηλώσεων ή δεν συμμορφώνονται με τους κανονισμούς και τις αποφάσεις που τους δεσμεύουν.

- Μειονοτικές θρησκευτικές ομάδες

74. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRl εφιστούσε την προσοχή στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μειονοτικές θρησκευτικές ομάδες στην άσκηση των θρησκευτικών τους καθηκόντων, και συμεριζόταν την άποψη ότι απαιτούνταν ακόμη σημαντικές προσπάθειες προκειμένου να κατοχυρωθεί πλήρως η θρησκευτική ελευθερία και να προαχθεί κλίμα ανεξιθρησκείας. Η ECRl συγκεκριμένα ζητούσε την απαλειφή από τα Ελληνικά δελτία ταυτότητας οποιασδήποτε αναφοράς στο θρήσκευμα.
75. Η ECRl σημειώνει ότι έχει επιτευχθεί πρόοδος ως προς την θρησκευτική ελευθερία στην Ελλάδα. Από το 2001 το θρήσκευμα δεν αναφέρεται πλέον στα δελτία ταυτότητας, και τα άτομα που έχουν ακόμη δελτίο ταυτότητας που αναφέρει το θρήσκευμά τους μπορούν να ζητήσουν την αντικατάστασή του. Οι διώξεις που στηρίζονται στη διάταξη του ποινικού δικαίου που απαγορεύει τον προσηλυτισμό έχουν πάψει ή τουλάχιστον δεν έχουν οδηγήσει σε καταδίκες. Έχει επίσης σημειωθεί πρόοδος ως προς την αδειοδότηση χώρων λατρείας.
76. Ωστόσο οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σημειώνουν ότι η θρησκευτική μισαλλοδοξία που εκδηλώνεται από μέλη της επικρατούσας θρησκείας παραμένει πρόβλημα. Μέλη των μειονοτικών θρησκευμάτων συνεχίζουν να υποφέρουν από την προκατάληψη, τα στερεότυπα και τις διακρίσεις. Εις ό,τι αφορά την ελευθερία στην άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων, η καύση των νεκρών συνεχίζει να τελεί υπό απαγόρευση στην Ελλάδα. Η ECRl σημειώνει ότι οι Μουσουλμάνοι που ζουν εκτός της Δυτικής Θράκης συνεχίζουν να μην διαθέτουν κατάλληλους χώρους στα νεκροταφεία για την ταφή των νεκρών τους σύμφωνα με τις παραδόσεις τους. Δεν υπάρχει επίσημο Τέμενος στην Αθήνα παρά τον σημαντικό αριθμό των Μουσουλμάνων που διαμένουν εκεί ύστερα από το πρόσφατο κύμα μεταναστών. Η ECRl σημειώνει την ύπαρξη διατάγματος που ψηφίστηκε το 2000, και προβλέπει την απόδοση οικοπέδου ευρισκομένου στον δήμο της Παιανίας έκτασης 33.420 τετραγωνικών μέτρων για την ανέγερση Ισλαμικού Πολιτιστικού Κέντρου και

Τεμένους, αλλά σημειώνει επίσης ότι το σχέδιο να ανεγερθεί Τέμενος εκεί έχει προξενήσει αντιρρήσεις τόσο από τον τοπικό πληθυσμό, από τον οποίο προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι δεν διαμένουν Μουσουλμάνοι στην εν λόγω περιοχή, όσο και από τους Μουσουλμάνους που διαμένουν στην Αθήνα που θεωρούν ότι το Τέμενος θα είναι πολύ απομακρυσμένο από την πόλη.

Συστάσεις:

77. Η ECRI ενθαρρύνει τις Ελληνικές αρχές να εμμένουν στην πορεία της απελευθέρωσης του καθεστώτος άσκησης των θρησκευτικών καθηκόντων. Υπ' αυτή την έννοια, και για την επίτευξη μεγαλύτερης διαύγειας, προτείνει την κατάργηση της διάταξης του ποινικού δικαίου που απαγορεύει τον προσηλυτισμό.
78. Η ECRI παροτρύνει τις Ελληνικές αρχές να μην φεισθούν προσπαθειών προκειμένου να εκπαιδευθεί ο πληθυσμός στην ανεξιθρησκεία και να τεθεί τέρμα σε κάθε είδους στιγματισμό ή διάκριση θρησκευτικής φύσεως.
79. Τέλος η ECRI ελπίζει ότι όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με την άσκηση των θρησκευτικών καθηκόντων των μειονοτήτων όπως εκείνα των Μουσουλμανικών τομέων στα κοιμητήρια, του Μουσουλμανικού Τεμένους στην Αθήνα και της απαγόρευσης της καύσης των νεκρών, θα διευθετηθούν σύντομα σε συνεργασία με όλους τους κατεχοχόν εμπλεκόμενους και με απόλυτο σεβασμό προς την θρησκευτική ελευθερία όλων των πλευρών.

- Μακεδόνες και άλλες μειονοτικές ομάδες

80. Στην δεύτερή της έκθεση η ECRI ενεθάρρυνε τις αρχές να διασφαλίσουν ότι όλες οι ομάδες στην Ελλάδα, περιλαμβανομένων των Μακεδόνων και των Τούρκων, θα εδύνατο να ασκούν τα δικαιώματά τους ως προς την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι και την ελευθερία της έκφρασης σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες δικαίου.
81. Η ECRI σημειώνει ότι οι Ελληνικές αρχές είναι περισσότερο έτοιμες να αναγνωρίσουν την ύπαρξη μειονοτικών ομάδων στην Ελλάδα, όπως οι Πομάκοι και οι Ρομά, περιλαμβανομένου του γεγονότος ότι οι ομάδες αυτές έχουν άλλη μητρική γλώσσα από την Ελληνική. Εντούτοις άλλες ομάδες συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν δυσκολίες, όπως για παράδειγμα οι Μακεδόνες και οι Τούρκοι. Ακόμη και σήμερα, άτομα που επιθυμούν να εκφράσουν την Μακεδονική, την Τουρκική ή άλλη ταυτότητα επισύρουν την εχθρότητα του πληθυσμού. Είναι στόχοι προκαταλήψεων και στερεοτύπων, και ενίοτε αντιμετωπίζουν διακρίσεις, ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας. Στην απόφασή του της 10^{ης} Ιουλίου 1998, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έκρινε στην υπόθεση Σιδηρόπουλου και άλλων κατά της Ελλάδος ότι η άρνηση εγγραφής του σωματείου «Σπίτι Μακεδονικού Πολιτισμού» αποτελούσε παρεμπόδιση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι όπως αυτή διασφαλίζεται από το Άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η ECRI αποδοκιμάζει το γεγονός ότι μετά παρέλευση πενταετίας από την εν λόγω απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο σύνδεσμος ακόμη δεν έχει εγγραφεί παρά τις επανειλημμένες αιτήσεις που έχουν κάνει τα μέλη του. Η ECRI σημειώνει ότι παρόμοιες υποθέσεις

ευρίσκονται ενώπιον των Ελληνικών δικαστηρίων ως προς την εγγραφή σωματείων των οποίων ο τίτλος περιλαμβάνει το επίθετο «Τουρκικό».

82. Η ECRI υπογραμμίζει ότι οι αρχές πραγματοποίησαν ένα πρώτο θετικό βήμα προς την κατεύθυνση της συμφιλίωσης με το άνοιγμα των συνόρων για λίγες ημέρες κατά το θέρος του 2003 σε άτομα Μακεδονικής καταγωγής που είχαν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν την Ελλάδα κατά τον εμφύλιο πόλεμο όταν οι περισσότεροι εξ αυτών δεν ήταν παρά παιδιά. Ωστόσο η ECRI αποδοκιμάζει το γεγονός ότι δεν δόθηκε άδεια εισόδου στο Ελληνικό έδαφος σε άτομα με διαβατήρια όπου το όνομα της ιδιαίτερης πατρίδας τους στην Ελλάδα ήταν γραμμένο στην Μακεδονική και όχι στην Ελληνική του μορφή.
83. Η ECRI σημειώνει ότι οι εκπρόσωποι της Μακεδονικής κοινότητας έχουν ζητήσει από τις αρχές να αναγνωρίσουν το δικαίωμά τους στον αυτοπροσδιορισμό, καθώς και την ύπαρξη Μακεδονικής εθνικής μειονότητας στην Ελλάδα. Επίσης έχουν ζητήσει την κύρωση της Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων και του Ευρωπαϊκού Χάρτη για τις Περιφερειακές ή Μειονοτικές Γλώσσες, θεωρώντας ότι αυτό το βήμα θα βελτίωνε την κατάσταση τους στην Ελλάδα¹⁴.

Συστάσεις:

84. Η ECRI ενθαρρύνει τις Ελληνικές αρχές να λάβουν περαιτέρω μέτρα προς την κατεύθυνση της αναγνώρισης της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και της ελευθερίας της έκφρασης των μελών των Μακεδονικών και Τουρκικών κοινοτήτων που ζουν στην Ελλάδα. Χαιρετίζει την χειρονομία συμφιλίωσης στην οποία προέβησαν οι Ελληνικές αρχές προς τους Μακεδονικής εθνικής ταυτότητας πρόσφυγες από τον εμφύλιο πόλεμο, ενώ τις ενθαρρύνει έντονα να πραγματοποιήσουν μεγαλύτερη πρόοδο στην κατεύθυνση αυτή με τρόπο που δεν θα προβαίνει σε διακρίσεις.
85. Η ECRI επίσης συνιστά στις Ελληνικές αρχές να εξετάσουν εκ του σύνεγγυς τις αιτιάσεις περί διακρίσεων και πράξεων μισαλλοδοξίας κατά των Μακεδόνων, Τούρκων και άλλων, και να λάβουν μέτρα για την δέουσα τιμωρία τέτοιων ενεργειών.
86. Η ECRI συνιστά έντονα στις Ελληνικές αρχές να ανοίξουν διάλογο με τους εκπροσώπους των Μακεδόνων, προκειμένου να εξευρεθεί λύση στις εντάσεις που σημειώνονται μεταξύ αυτής της ομάδας και των αρχών, καθώς και μεταξύ της ομάδας και του γενικότερου πληθυσμού, ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί η συνύπαρξη με αμοιβαίο σεβασμό προς το συμφέρον όλων.

¹⁴ *Επ' αυτού του σημείου βλέπε επίσης τις συστάσεις υπό την επικεφαλίδα «Διεθνή νομικά κείμενα».*

- **Μουσουλμανική μειονότητα στην Δυτική Θράκη**

87. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRI συνιστούσε στις Ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να λαμβάνουν μέτρα για την βελτίωση των συνθηκών της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Δυτική Θράκη - της οποίας τα περισσότερα μέλη αυτοπροσδιορίζονται ως Τούρκοι - ιδιαίτερα ως προς την διαχείριση των ιδιωτικών φιλανθρωπικών τους ιδρυμάτων, τον διορισμό των Μουφτήδων και του εκπαιδευτικού τους συστήματος¹⁵.
88. Τα τελευταία χρόνια η κατάσταση της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Δυτική Θράκη έχει βελτιωθεί, κυρίως και ιδίως ως προς την θρησκευτική ελευθερία των μελών αυτής της μειονότητας. Υπάρχουν αρκετές εφημερίδες στην Τουρκική γλώσσα καθώς και άλλα μέσα ενημέρωσης, και έχουν ληφθεί σημαντικά μέτρα από την κυβέρνηση για την βελτίωση του επιπέδου της εκπαίδευσης στην Δυτική Θράκη, τόσο στα τακτικά όσο και στα μειονοτικά σχολεία. Τη αιτήση των γονέων των μαθητών, οι Ελληνικές αρχές έχουν συστήσει νηπιαγωγεία για να παρέχουν την δυνατότητα εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας στα παιδιά που ομιλούν την Τουρκική, την Πομακική, ή την Ρομανί ως μητρική γλώσσα. Στα πρωτοβάθμια σχολεία οι μαθητές μπορούν να παρακολουθούν ενισχυτική διδασκαλία στην Ελληνική σαν δεύτερη γλώσσα, και προς τον σκοπό αυτό έχει ήδη διαμορφωθεί, διανεμηθεί και χρησιμοποιείται εκπαιδευτικό υλικό. Η ποσόστωση 0,5% που έχει εισαχθεί για την Μουσουλμανική μειονότητα στα πανεπιστήμια αναγνωρίζεται γενικώς ως επιτυχημένο μέτρο.
89. Εντούτοις, πολλά απομένουν να διευθετηθούν προκειμένου η κατάσταση της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Δυτική Θράκη να καταστεί απόλυτα ικανοποιητική, όπως το ζήτημα των εκλογών για τις επιτροπές διαχείρισης. Το ζήτημα του διορισμού των Μουφτήδων παραμένει επίσης σε εκκρεμότητα, αν και ευρίσκονται ήδη εν εξελίξει διαβουλεύσεις, ιδιαίτερα ως προς το ζήτημα του κατά πόσον η ενδεχόμενη εκλογή των Μουφτήδων θα συμβιβάζεται με τις παρούσες δικαστικές τους αρμοδιότητες. Η περιοχή, ιδιαίτερα η ορεινή ενδοχώρα, μαστίζεται από οικονομική κρίση που δημιουργεί πρόβλημα πρόσβασης στην απασχόληση. Στο σημείο αυτό η ECRI χαιρετίζει το γεγονός ότι οι Ελληνικές αρχές σχεδιάζουν να εισαγάγουν ένα πρόγραμμα που στοχεύει στην προώθηση ίσων ευκαιριών ως προς την πρόσβαση στην απασχόληση για τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Δυτική Θράκη. Άλλες ιδιωτικές πρωτοβουλίες επικεντρώνονται στην πρόσβαση στην απασχόληση και την δημόσια ζωή για τις Μουσουλμάνες της περιοχής που στην προκειμένη περίπτωση ευρίσκονται σε ιδιαίτερα μειονεκτική θέση επειδή δεν έχουν επαρκή γνώση της Ελληνικής γλώσσας. Η εκπαίδευση είναι ο κυριότερος τομέας όπου πρέπει ακόμη να σημειωθούν τεράστια άλματα προόδου. Γενικώς το εκπαιδευτικό επίπεδο των μειονοτικών σχολείων θεωρείται πολύ χαμηλό ενώ οι διδάσκοντες δεν είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι για να διδάσκουν είτε στην Ελληνική ή στην Τουρκική. Τα παιδιά της Μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης που παρακολουθούν αυτά τα σχολεία δεν έχουν τις ίδιες πιθανότητες επιτυχίας με τα παιδιά της πλειονότητας του πληθυσμού, και η κατάσταση αυτή έχει συνέπειες ως προς τις κατοπινές ευκαιρίες απασχόλησης. Οι αρχές είναι ενήμερες του προβλήματος και έχουν θεσπίσει πρόγραμμα ίσων ευκαιριών για τα παιδιά αυτής της μειονότητας.

¹⁵ Σχετικά με το ζήτημα της εθνικής ταυτότητας βλέπε παραπάνω «Μακεδόνες και άλλες μειονοτικές ομάδες».

Συστάσεις:

90. Η ECRI ενθαρρύνει τις Ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να υλοποιούν μέτρα για να προάγουν την ισότητα των ευκαιριών στην παιδεία και την απασχόληση για τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας της Δυτικής Θράκης, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην κατάσταση των Μουσουλμάνων γυναικών που ζουν στην περιοχή. Τέτοια μέτρα για την ισότητα των ευκαιριών θα πρέπει να περιλαμβάνουν μαθήματα της Ελληνικής για ενήλικες και παιδιά.
91. Η ECRI συνιστά έντονα στις Ελληνικές αρχές να προβούν σε διάλογο με τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Δυτική Θράκη προκειμένου να εξεύρουν ικανοποιητικές λύσεις για ζητήματα όπως είναι ο διορισμός των Μουφτήδων και η εκλογή των επιτροπών διαχείρισης των ιδιωτικών φιλανθρωπικών ιδρυμάτων.
92. Η ECRI συνιστά στις Ελληνικές αρχές να αφιερώσουν ακόμη περισσότερη προσοχή στις παραμένουσες ανεπάρκειες της εκπαίδευσης στην περιοχή της Δυτικής Θράκης, και να τις θεραπεύσουν το συντομότερο δυνατόν.

Αντισημιτισμός

93. Στην δεύτερή της έκθεση η ECRI ενεθάρρυνε τις Ελληνικές αρχές να παρακολουθούν τις εξελίξεις της κατάστασης εις ό,τι αφορά τις αντισημιτικές δηλώσεις που παρατηρούνται στα μέσα ενημέρωσης και σε δημόσιες συζητήσεις.
94. Η πρόσφατη έξαρση της βίας στην Μέση Ανατολή έχει προξενήσει μια αύξηση των εκδηλώσεων αντισημιτισμού στην Ελλάδα. Σ' αυτές περιλαμβάνονται ορισμένοι βανδαλισμοί Εβραϊκών νεκροταφείων και συναγωγών και η βεβήλωση μνημείων που ανεγέρθησαν εις μνήμην του Ολοκαυτώματος. Έχουν άλλωστε δημοσιευθεί στον τύπο αντισημιτικές δηλώσεις. Δεν είναι σπάνιο να διαβάσει ή να ακούσει κανείς δηλώσεις που προβαίνουν σε ενοχλητικούς παραλληλισμούς των Εβραϊκών κοινοτήτων στην Ελλάδα, της πολιτικής του Ισραήλ και του Ναζισμού. Η κοινή γνώμη ενίοτε αντανακλά τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που εκφράζονται εναντίον των Εβραϊκών κοινοτήτων της Ελλάδας, από τα μέσα ενημέρωσης ή από γνωστές προσωπικότητες. Αν και σε ορισμένες περιπτώσεις οι δικαστικές αρχές έχουν λάβει μέτρα για να καταπολεμήσουν τις διάφορες εκφάνσεις του αντισημιτισμού, υπήρξαν περιπτώσεις όπου δεν εφαρμόστηκαν οι διατάξεις του ποινικού δικαίου ενάντια στις εκφράσεις μίσους. Η ECRI σημειώνει ότι σύμφωνα με ορισμένες πηγές η κυβέρνηση υιοθετεί ξεκάθαρη στάση ενάντια στις αντισημιτικές πράξεις, εντούτοις, σύμφωνα με άλλες πηγές θα έπρεπε να υιοθετήσει μια πιό σθεναρή στάση πάνω στο ζήτημα για να δείξει στο ευρύ κοινό ότι τέτοιες εκδηλώσεις απαγορεύονται. Η ECRI χαιρετίζει το γεγονός ότι ο Έλληνας Υπουργός Εξωτερικών, εις ανταπόκριση αιτήματος της Εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης, πρότεινε την 27^η Ιανουαρίου ως εθνική ημέρα μνήμης του Ολοκαυτώματος όπως αυτό συνέβη στην Ελλάδα κατά την διάρκεια της Ναζιστικής κατοχής. Το σχετικό νομοσχέδιο ψηφίστηκε ήδη από το Ελληνικό Κοινοβούλιο (Ν. 12/27-1-2004).

Συστάσεις:

95. Η ECRl συνιστά στις Ελληνικές αρχές να παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς την κατάσταση αναφορικά προς αντισημιτικές εκδηλώσεις λόγω και έργω, και να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα ευαισθητοποίησης και κυρώσεων προκειμένου να παύσουν τέτοιες εκδηλώσεις.

Μέσα ενημέρωσης

96. Η ECRl σημειώνει ότι κάποια μέσα ενημέρωσης εκφράζουν ορισμένες προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα εναντίον των μελών μειονοτικών ομάδων όπως οι Ρομά, οι Εβραίοι, οι μετανάστες – ιδίως Αλβανοί – οι πρόσφυγες και οι αιτούντες άσυλο, αλλά και τα μέλη άλλων μειονοτικών ομάδων. Οι εν λόγω δηλώσεις τελούν ενίοτε υπό την ανοχή των δικαστικών αρχών στο όνομα της ελευθερίας της έκφρασης. Ενώ η ECRl αποδίδει μεγάλη σπουδαιότητα σ' αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα, υπογραμμίζει ότι υπό το φως της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και του Ελληνικού Ποινικού Δικαίου (βλέπε άρθρα 1-3 του Ν. 927/1979), η αρχή της ελευθερίας της έκφρασης δεν εκτείνεται στον βαθμό που να επιτρέπει την δημοσίευση ρατσιστικών δηλώσεων.
97. Η εγκύκλιος υπ' αριθμό 21979/13.2003 του Υπουργείου Τύπου και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στοχεύει να αυξήσει την ευαισθησία των επαγγελματιών που εργάζονται στα μέσα ενημέρωσης ενάντια στον ρατσισμό και την ξενοφοβία, χαίρει δε ευρείας αποδοχής από αυτούς. Για παράδειγμα η Ένωση των Εταιριών Δημοσιότητας και Επικοινωνίας της Ελλάδας έχει ενημερώσει όλα της τα μέλη σχετικά με το περιεχόμενο της εγκυκλίου και τους ζήτησε να σέβονται την εθνική νομοθεσία για τον ρατσισμό και την ξενοφοβία.

Συστάσεις:

98. Η ECRl συνιστά στις Ελληνικές αρχές να επιστήσουν την προσοχή των εργαζομένων στα μέσα ενημέρωσης στους κινδύνους του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας. Στις περιπτώσεις όπου έχουν δημοσιευθεί ρατσιστικά άρθρα, ενθαρρύνει έντονα τις Ελληνικές αρχές να προβούν σε κάθε απαραίτητη ενέργεια προκειμένου να ασκηθεί δίωξη και να τιμωρηθούν οι υπαίτιοι.

Το κλίμα που επικρατεί στην κοινή γνώμη

99. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRl ενεθάρρυνε τις Ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα ώστε να ευαισθητοποιηθούν οι Έλληνες ως προς τα οφέλη μιας πολυπολιτισμικής κοινωνίας.
100. Η ECRl θεωρεί ότι πολλά από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ομάδες που εκτίθενται στον ρατσισμό και την μισαλλοδοξία πηγάζουν άμεσα από την στάση που τηρεί έναντί τους η πλειονότητα του πληθυσμού. Όταν οι εθνικές αρχές μελετούν την λήψη μέτρων που προάγουν την ανοχή έναντι ατόμων διαφορετικής εθνικής προέλευσης ή διαφορετικού θρησκευματος ή ομολογίας, είναι συχνά τόσο σφοδρή η αντίδραση της πλειονότητας που οι αρχές

προτιμούν να παύσουν ή ακόμη και να οπισθοχωρήσουν. Παρά τις προσπάθειες των Ελληνικών αρχών να ευαισθητοποιήσουν την κοινή γνώμη ως προς τους κινδύνους του ρατσισμού, τα μέσα ενημέρωσης, οι πολιτικοί, οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι θρησκευτικοί ηγέτες, περιλαμβανομένων και εκείνων της επικρατούσας θρησκείας, και το ευρύτερο κοινό, συνεχίζουν συχνότατα να επιδίδονται σε ρατσιστικά σχόλια κατά των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο, και κατά των Ρομά, των Εβραίων και όλων όσων δεν είναι Ελληνικής καταγωγής ή δεν ομολογούν την επικρατούσα θρησκεία. Οι Αλβανοί, που αποτελούν σημαντική πλειονότητα του πληθυσμού των μεταναστών στην Ελλάδα, υπόκεινται ιδιαίτερα σε προκαταλήψεις και στερεότυπα αν και η κατάσταση έχει κάπως βελτιωθεί. Η ECRJ χαιρετίζει το γεγονός ότι στα μέσα ενημέρωσης και μεταξύ των κρατικών αξιωματούχων εγείρονται ολοένα και περισσότερες φωνές που υποστηρίζουν την αντίληψη ότι η Ελληνική κοινωνία είναι πολυπολιτισμική, και εκφράζουν την άποψη ότι, πόρρω του να συνιστά απειλή, η πολυπολιτισμικότητα είναι ωφέλιμη στην Ελλάδα. Ο δημόσιος διάλογος πάνω σ' αυτό το ζήτημα ευρίσκεται ήδη σε προχωρημένο στάδιο εξέλιξης, και η ECRJ ελπίζει ότι το σύνολο του πληθυσμού που ζει στην Ελλάδα θα έλθει στο σημείο να υποστηρίξει την ιδέα του αμοιβαίου σεβασμού και της κατανόησης που καθιστούν δυνατόν σε διάφορες ομάδες να συνυπάρξουν αρμονικά. Εν προκειμένω η ECRJ εφιστά την προσοχή στην ευθύνη που φέρει η Ελληνική Ορθόδοξος Εκκλησία, του θρησκευματος που ομολογείται από άνω του 90% του Ελληνικού πληθυσμού, για να προάγει την ανοχή, και ιδίως την ανεξιθρησκεία μεταξύ των πιστών της.

Συστάσεις:

101. Η ECRJ συνιστά πιο εκτεταμένη και αποτελεσματική ευαισθητοποίηση και πρωτοβουλίες κατάρτισης που θα στοχεύουν σε δημόσιους υπαλλήλους, αιρετούς αντιπροσώπους και πολιτικούς πάνω σε ζητήματα ρατσισμού και διακρίσεων.
102. Η ECRJ επίσης συνιστά στις Ελληνικές αρχές να αναπτύξουν περαιτέρω τις δραστηριότητες ευαισθητοποίησης που απευθύνονται στο ευρύ κοινό, λόγω χάριν δια της διοργάνωσης εθνικής εκστρατείας κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας.

Συμπεριφορά των αξιωματούχων επιβολής του νόμου

103. Στην δεύτερη έκθεσή της, η ECRJ συνιστούσε την βελτίωση της ανταπόκρισης των εσωτερικών και εξωτερικών μηχανισμών ελέγχου έναντι καταγγελιών περί ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας. Ενεθάρρυνε τις αρχές να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για την παροχή κατάρτισης επάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα και στην αρχή της μη-διάκρισης, καθώς και για την στρατολόγηση μελών των μειονοτικών ομάδων στις αστυνομικές δυνάμεις.
104. Η ECRJ σημειώνει ότι έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες ώστε να καταρτιστούν και να ευαισθητοποιηθούν οι αστυνομικοί επάνω στα ανθρώπινα δικαιώματα και την απαγόρευση των φυλετικών διακρίσεων. Η ECRJ αναγνωρίζει με ενδιαφέρον το γεγονός ότι, με πρωτοβουλία της Ένωσης Αξιωματικών της Αστυνομίας και του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης, το 2003 διοργανώθηκε συνέδριο με θέμα την πολυπολιτισμική κοινωνία και την μεταχείριση των προσφύγων και των μεταναστών από την αστυνομία και τον

νόμο, στο οποίο συμμετείχαν εκπρόσωποι της αστυνομίας και των συναρμοδίων υπουργείων για την νομιμοποίηση των μεταναστών. Το εν λόγω συνέδριο προοριζόταν για τους αστυνομικούς υπαλλήλους και τους αξιωματούχους που χειρίζονται τις αιτήσεις των μεταναστών. Η ECRI χαιρετίζει την εγκύκλιο της 4^{ης} Ιουλίου 2003 του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, περί της μεταχείρισης και των δικαιωμάτων των ατόμων που κρατούνται από τις αστυνομικές αρχές, που απευθύνεται προς όλα τα αστυνομικά τμήματα. Το λεπτομερές αυτό έγγραφο υπενθυμίζει τις υποχρεώσεις των αστυνομικών έναντι προσώπων που έχουν συλληφθεί και κρατούνται και ιδιαίτερα το γεγονός ότι απαγορεύεται η διακριτική μεταχείριση οποιουδήποτε είδους. Επιπλέον, ένας νόμος που πρόσφατα ψηφίστηκε (Ν. 3169/2003) ρυθμίζει με αυστηρότητα τα της χρήσης πυροβόλων όπλων από τα όργανα επιβολής του νόμου, αναφερόμενος στα σχετικά πρότυπα που ισχύουν διεθνώς. Αντιθέτως πολύ λίγα έχουν επιτευχθεί στον τομέα της προώθησης της στρατολόγησης αστυνομικών από τις μειονοτικές ομάδες.

105. Η ECRI εκφράζει την ανησυχία της σχετικά με τις σοβαρές καταγγελίες μελών μειονοτικών ομάδων, όπως Ρομά και παρανόμων αλλά και νομίμων μεταναστών, για κακομεταχείριση που υπέστησαν. Τα περιστατικά καλύπτουν το φάσμα από την ρατσιστική εξύβριση ως την σωματική βία και παρατηρούνται είτε κατά την σύλληψη ή κατά την προσωρινή κράτηση. Η ECRI ανησυχεί ιδιαίτερα ως προς την ύπαρξη διαδεδομένων καταγγελιών περί παράνομης χρήσης πυροβόλων όπλων που ενίοτε προξενεί θανάτους. Ανησυχεί επίσης ως προς τις καταγγελίες περί κακομεταχείρισης ανηλίκων και περί απέλασης αλλοδαπών εκτός των νομίμων διαδικασιών.
106. Οι Ελληνικές αρχές επεσήμαναν ότι παρακολουθούν την κατάσταση εκ του σύνεγγυς και ότι έχουν τεθεί σε ισχύ μηχανισμοί ώστε να κολάζονται αποτελεσματικά τέτοιες καταχρηστικές συμπεριφορές. Για παράδειγμα, το 1999 συγκροτήθηκε η Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας που είναι αρμόδια για την διενέργεια ερευνών, ιδιαίτερα σε πράξεις βασανιστηρίων και παραβίασης της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Η αστυνομία – ιδιαίτερα οι αστυνομικοί που εργάζονται σε τομέα άλλον από εκείνον του υπόπτου – και οι εισαγγελικές αρχές είναι εξίσου αρμόδιοι ως προς αυτά τα ζητήματα και πρέπει να ενημερώνουν το εν λόγω όργανο όταν επιλαμβάνονται υποθέσεως όπου ενέχεται αστυνομικός. Ο Έλληνας Συνήγορος του Πολίτη είναι επίσης αρμόδιος να επιληφθεί ερευνών σχετικά με ισχυρισμούς περί ανάρμοστης συμπεριφοράς αστυνομικού, είτε τη υποβολή αιτήματος είτε αυτεπαγγέλτως, το δικαίωμά του όμως περιορίζεται μόνο στο να προτείνει την λήψη καταλλήλων μέτρων. Η ECRI χαιρετίζει το γεγονός ότι ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου πρόσφατα υπενθύμισε στους υφισταμένους του την ανάγκη πρόληψης και δίωξης, με την δέουσα αυστηρότητα, περιστατικών κακομεταχείρισης από αστυνομικούς ιδιαίτερα των αλλοδαπών. Οι αρχές έχουν σημειώσει ότι κάποια περιστατικά κακομεταχείρισης οφείλονταν κυρίως στις δυσχερείς συνθήκες κράτησης. Η ECRI σημειώνει με ικανοποίηση τις διώξεις κατά οργάνων επιβολής του νόμου για πράξεις κακομεταχείρισης, καθώς και το γεγονός ότι ορισμένοι εξ αυτών υπέστησαν κυρώσεις. Εντούτοις οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον χώρο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εφιστούν την προσοχή σε άλλες περιπτώσεις όπου οι αξιωματούχοι που ήσαν υπεύθυνοι πράξεων βίας φέρονται να απολαμβάνουν καθεστώς ατιμωρησίας, εφόσον η δίωξή τους δεν οδήγησε σε αποτελέσματα ή ενδεχομένως δεν ξεκίνησε καν. Η ECRI αποδοκιμάζει αυτή την κατάσταση και ευελπίστε ότι δεν θα είναι πλέον ανεκτή.

Συστάσεις:

107. Η ECRI ενθαρρύνει έντονα τις αρχές να παρέχουν τα όργανα επιβολής του νόμου με όλους τους απαραίτητους πόρους ώστε να εργάζονται υπό ικανοποιητικές συνθήκες και με απόλυτο σεβασμό για τα δικαιώματα των ατόμων που συλλαμβάνουν. Τούτο υπονοεί επίσης αυξημένες προσπάθειες να παρασχεθεί κατάρτιση στα ανθρώπινα δικαιώματα και να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση σχετικά με τα προβλήματα του ρατσισμού και των φυλετικών διακρίσεων.
108. Η ECRI συνιστά να ληφθούν επιπλέον μέτρα για να τεθεί τέρμα σε όλα τα περιστατικά ανάρμοστης συμπεριφοράς της αστυνομίας, περιλαμβανομένης της κακομεταχείρισης μελών μειονοτικών ομάδων. Η ECRI ξεχωρίζει ως ιδιαίτερα σημαντική την σύσταση ανεξάρτητου οργάνου ερευνών με αρμοδιότητα την διεξαγωγή ερευνών των καταγγελιών περί ανάρμοστης συμπεριφοράς αστυνομικών και, όποτε αυτό ενδείκνυται, να διασφαλίζει ότι οι ύποπτοι θα παραπεμφθούν σε δίκη.
109. Η ECRI υπογραμμίζει ότι τα περιστατικά αστυνομικής βίας που παραπέμπονται στο δικαστήριο πρέπει να εκδικάζονται το ταχύτερο δυνατόν για να διασφαλιστεί ότι η κοινωνία θα λάβει το μήνυμα ότι τέτοια συμπεριφορά από αστυνομικά όργανα δεν θα γίνεται ανεκτή και θα τιμωρείται.

Παρακολούθηση της κατάστασης

110. Η ECRI σημειώνει ότι εις ό,τι αφορά τα συστήματα συλλογής δεδομένων, η κατάσταση στην Ελλάδα έχει βελτιωθεί στον βαθμό που τα γενικής φύσεως δεδομένα, ιδιαίτερα στον τομέα της απασχόλησης, συχνά κατηγοριοποιούνται βάσει εθνικότητας ή τουλάχιστον με την διάκριση μεταξύ των κατηγοριών των αλλοδαπών και των Ελλήνων πολιτών: τούτο βοηθά στον εντοπισμό των τομέων όπου μπορεί να υπάρχουν άμεσες ή έμμεσες διακρίσεις. Εντούτοις η ECRI σημειώνει ότι η συλλογή δεδομένων για τους αλλοδαπούς των οποίων το καθεστώς νομιμοποιήθηκε ή τελεί υπό νομιμοποίηση είναι ανεπαρκέστατη. Οι αρχές ευρίσκονται στην φάση της μηχανογράφησης του συστήματος συλλογής δεδομένων και η ECRI ευελπιστεί ότι η κατάσταση θα βελτιώνεται ολοένα με την πάροδο του χρόνου. Επιπλέον, ως προς την εφαρμογή των διατάξεων του ποινικού δικαίου, το σύστημα συλλογής δεδομένων μηχανοργανώθηκε μόλις πρόσφατα γεγονός που εξηγεί την ένδεια των δεδομένων που ήσαν μέχρι τώρα διαθέσιμα. Η ECRI υπογραμμίζει ότι προκειμένου να διαμορφωθεί καθεστώς ίσων ευκαιριών για όλες τις μειονοτικές ομάδες, η συλλογή δεδομένων με βάση την ιθαγένεια δεν αρκεί: πρέπει να ληφθεί επίσης μέριμνα για την κατάρτιση συστήματος που θα καταγράφει την εθνική καταγωγή των προσώπων σύμφωνα με ορισμένες ουσιώδεις προϋποθέσεις. Υπ' αυτή την άποψη η ECRI υπογραμμίζει την σπουδαιότητα του δικαιώματος του κάθε ατόμου στον αυτοπροσδιορισμό εις ό,τι αφορά τους δέσμους του με κάποια εθνική ομάδα.

Συστάσεις:

111. Η ECRI συνιστά να αναζητηθούν μέσα για την αξιολόγηση της κατάστασης των μειονοτικών ομάδων σε διάφορους τομείς της ζωής, υπογραμμίζοντας ότι μια τέτοια έρευνα είναι κρίσιμότητας σημασίας για την αξιολόγηση του αντίκτυπου και της επιτυχίας των πολιτικών που υλοποιούνται προκειμένου να βελτιωθεί η κατάσταση. Η έρευνα θα πρέπει να διεξάγεται με τρόπον ώστε να συμμορφώνεται με τις αρχές της προστασίας ατομικών δεδομένων και της εμπιστευτικότητας με βάση ένα σύστημα οικειοθελούς αυτο-ταυτοποίησης, στα πλαίσια του οποίου θα παρέχονται σαφείς εξηγήσεις ως προς τους λόγους για τους οποίους συλλέγονται οι εν λόγω πληροφορίες.

II. ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ**Η κατάσταση των μεταναστών στην Ελλάδα**

112. Στην δεύτερή της έκθεση για την Ελλάδα, η ECRI υπενθύμιζε την ανάγκη να υιοθετηθούν συνεκτικές πολιτικές που να στοχεύουν στην ένταξη των μεταναστών. Επίσης ενεθάρρυνε τις αρχές να διευρύνουν τις δυνατότητες για τους αλλοδαπούς που ευρίσκονται στην Ελλάδα να νομιμοποιήσουν την κατάστασή τους.
113. Από το 1990 η Ελλάδα έγινε χώρα υποδοχής μεταναστών. Η απογραφή του 2001 τοποθετεί τους αλλοδαπούς στο 7% του συνολικού πληθυσμού, αλλά σύμφωνα με άλλες πηγές ο αριθμός αυτός υπολογίζεται στο 10% εάν ληφθούν υπόψη οι αλλοδαποί που δεν δήλωσαν την παρουσία τους κατά τον χρόνο της απογραφής. Οι Ελληνικές αρχές είχαν να αντιμετωπίσουν μια αιφνιδιαστική εξέλιξη και αναγκάστηκαν να λάβουν με μεγάλη ταχύτητα σημαντικά μέτρα ώστε να προσαρμοστούν στην νέα πραγματικότητα. Η ECRI σημειώνει με ενδιαφέρον ότι ο Ν.2910/2001 *Είσοδος και παραμονή αλλοδαπών στην Ελληνική Επικράτεια. Κτήση της ελληνικής ιθαγένειας και άλλες διατάξεις* ψηφίστηκε προκειμένου να παρέχει ένα νομοθετικό πλαίσιο για την μετανάστευση στην Ελλάδα εφόσον προβαίνει στην διευθέτηση ενός αριθμού ζητημάτων που έως τότε παρέμεναν ανοιχτά. Ο νόμος, στο σύνολό του, χαιρετίστηκε σαν πρόοδος που συντελείται στην μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας, ακόμη και αν ορισμένες διατάξεις του έγιναν αντικείμενο επικρίσεων. Συγκεκριμένα, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου έχει επιστήσει την προσοχή στον διακριτικό χαρακτήρα ορισμένων διατάξεων.
114. Η ECRI σημειώνει ότι κατά τον χρόνο της σύνταξης του προσχεδίου της παρούσας έκθεσης, πολλοί αλλοδαποί που ζούσαν στην Ελλάδα βρέθηκαν σε ασαφή αν όχι σε επισφαλή θέση ως προς την δυνατότητά τους να παραμείνουν στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως του αν είχαν νομιμοποιηθεί ή όχι. Μάλιστα, τόσο στην διαδικασία νομιμοποίησης όσο και στην διαδικασία υποβολής αίτησης για άδεια παραμονής και εργασίας σε ό,τι αφορά τα άτομα με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, η γραφειοκρατία που αντιμετωπίζουν οι αιτούντες συνιστά σημαντικό εμπόδιο στην εξομάλυνση της κατάστασης των μεταναστών στην Ελλάδα. Είναι τόσο αργή η διαδικασία που δεν είναι σπάνιο φαινόμενο να εξασφαλίζει κανείς άδεια παραμονής αρκετούς μήνες μετά την εκπνοή της προηγούμενης άδειας παραμονής του. Υπήρξαν ορισμένες περιπτώσεις ατόμων που παρέλαβαν άδειες που είχαν ήδη λήξει. Το πλήθος των

δικαιολογητικών που πρέπει να εξασφαλιστούν καθιστά αναγκαίο για τους αιτούντες να περιμένουν στην ουρά για πολλές ώρες, αν όχι για ολόκληρες ημέρες έξω από τις νομαρχίες, τους δήμους ή τα νοσοκομεία. Επιπλέον τα έξοδα για την έκδοση άδειας ανέρχονται σε τουλάχιστον 150 ευρώ και πρέπει να καταβάλλονται κάθε φορά που ανανεώνεται η άδεια, δηλαδή κάθε χρόνο, από άτομα χωρίς εισοδήματα ή με ελάχιστα εισοδήματα. Η νέα διαδικασία προβλέπει επίσης οι υποψήφιοι να παρουσιάζουν διαβατήριο στο οποίο είναι επικολλημένο ένα αυτοκόλλητο, γεγονός που για πολλούς εγείρει περαιτέρω δυσκολίες ως προς την εξασφάλιση διαβατηρίου ή ανανέωσης διαβατηρίου από τις αρμόδιες αρχές.

115. Η ιδιαίτερα αργή ρυθμική της διαδικασίας νομιμοποίησης που προβλέπεται από τον Ν. 2910 οδήγησαν τις αρχές την τελευταία στιγμή να δώσουν παράταση της προθεσμίας που προβλεπόταν για την νομιμοποίηση. Δεν είναι η πρώτη φορά που οι αρχές παίρνουν τέτοιου είδους μέτρα, και η πρακτική αυτή βάζει τους μετανάστες που ζουν στην Ελλάδα σε μια κατάσταση αβεβαιότητας αφού, ενόσω εκκρεμεί η ανανέωση της άδειας τους, δεν μπορούν να γνωρίζουν αν θα δοθεί ανανέωση για επαρκές χρονικό διάστημα προκειμένου να αποφύγουν την απέλαση. Η έλλειψη συντονισμού και ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης ενίοτε έχει σαν αποτέλεσμα την σύλληψη από την αστυνομία ατόμων που δυσκολεύονται να εξηγήσουν την κατάσταση τους. Μη γνωρίζοντας τι να περιμένουν για το χρονικό διάστημα που διαρκεί η διαδικασία, τα άτομα αυτά δεν τολμούν να μεταβούν στο εξωτερικό από φόβο ότι θα τους αρνηθούν το δικαίωμα επανεισόδου στην Ελλάδα. Η κατάσταση δημιουργεί εκνευρισμό και γεννά αισθήματα αδικίας και ανασφάλειας ανάμεσα στους αλλοδαπούς που ζουν και εργάζονται στην Ελλάδα, μερικοί δε εξ αυτών για τα τελευταία δέκα χρόνια τουλάχιστον.
116. Η ECRl σημειώνει την καλή θέληση που επιδεικνύουν οι Ελληνικές αρχές στην προσπάθεια τους να διευθετήσουν το πρόβλημα των μεταναστών που ευρίσκονται εν αταξία στην Ελλάδα με την ψήφιση του Ν. 2910/2001 και την εισαγωγή επιπλέον τροπολογιών στον εν λόγω νόμο προκειμένου να βελτιωθεί. Σημειώνει επίσης τις λιγοστές απόπειρες να ενισχυθούν τόσο οι πόροι που αφιερώνονται στην επεξεργασία, όσο και το προσωπικό που έχει την ευθύνη της επεξεργασίας των αιτήσεων για άδειες παραμονής και εργασίας, καθώς και την θέση σε λειτουργία τηλεφωνικής γραμμής που παρέχει πληροφορίες σε αρκετές γλώσσες σχετικά με τα αναγκαία βήματα. Εντούτοις η ECRl ανησυχεί ενόψει των καταγγελιών των οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι που εντέλλονται με την εφαρμογή του νόμου δεν συμμορφώνονται ούτε με το πνεύμα αλλά ούτε και με το γράμμα του. Οι οργανώσεις αυτές έχουν επίσης επισημάνει ότι οι ελλείψεις στις διαδικασίες νομιμοποίησης που θεσπίστηκαν τόσο το 1997 όσο και με τον νόμο 2910/2001 καθιστούν αναπόφευκτη και μια τρίτη διαδικασία νομιμοποίησης. Ως εκ τούτου η ECRl θεωρεί ότι πολλά μένουν ακόμη να γίνουν προκειμένου να σταθεροποιηθεί μόνιμα το νομικό καθεστώς των αλλοδαπών στην Ελλάδα.

Συστάσεις:

117. Η ECRl συνιστά έντονα στις αρχές να απλοποιήσουν τις διαδικασίες για την υποβολή αίτησης αδειών εργασίας και παραμονής προκειμένου να τις απαλλάξουν από καθυστερήσεις. Η ECRl επίσης συνιστά να μειωθούν τα ποσά των παραβόλων για την επεξεργασία των αιτήσεων που είναι υπερβολικά υψηλά δεδομένου ότι είναι καταβλητέα σε ετήσια βάση.

118. Η ECRI συνιστά έντονα στις Ελληνικές αρχές να παρέχουν όλους τους αναγκαίους ανθρώπινους και χρηματικούς πόρους για να γίνουν οι διαδικασίες νομιμοποίησης και υποβολής αίτησης για άδεια εργασίας και παραμονής ευκολότερες για τους αλλοδαπούς που ζουν στην Ελλάδα. Επίσης συνιστά να διοργανωθεί εκτεταμένη εκστρατεία πληροφόρησης που θα στοχεύει σε μετανάστες, δημοσίους υπαλλήλους που εμπλέκονται στην διαδικασία, καθώς και αστυνομικούς και τελωνειακούς υπαλλήλους, αναφορικά με το ουσιαστικό περιεχόμενο του Ν. 2910/2001 που θεσπίζει νέους κανόνες στον τομέα της μετανάστευσης.
119. Η ECRI συνιστά στις αρχές να λάβουν μέτρα όπως νομιμοποιούνται από τον Ν. 2910/2001 ώστε άτομα με τουλάχιστον δεκαετή παραμονή στην Ελλάδα, που εκπληρούν τις προϋποθέσεις που ορίζει ο νόμος, να δύνανται να εξασφαλίσουν άδεια παραμονής αορίστου χρόνου, προκειμένου να τους παρέχεται κάποια σταθερότητα και να καθίσταται δυνατόν για αυτούς να ζήσουν στην Ελλάδα υπό ικανοποιητικές συνθήκες.
120. Η ECRI συνιστά στις Ελληνικές αρχές να αναθεωρήσουν τον Ν. 2910/2001 ώστε να εντοπίσουν τυχόν διατάξεις που υποπίπτουν σε διακρίσεις και να τις αφαιρέσουν το ταχύτερο δυνατόν.
121. Η ECRI σημειώνει ότι πολλές εκθέσεις, που επιβεβαιώνονται από την κυβέρνηση, αναφέρουν τον θετικό αντίκτυπο που είχε η μετανάστευση στην Ελληνική οικονομία. Η μετανάστευση αυτή σε μεγάλο βαθμό ανταποκρίνεται στις ανάγκες της Ελληνικής αγοράς εργασίας. Με αυτόν τον τρόπο οι μετανάστες συνέτειναν στην βελτίωση της οικονομικής κατάστασης του συστήματος κοινωνικών ασφαλίσεων μέσω των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης που κατέβαλαν. Η ECRI επισημαίνει επίσης τις εκθέσεις που αναφέρουν ότι υπάρχει πλειονότητα μεταναστών στην Ελλάδα που έχουν εκφράσει την επιθυμία να εγκατασταθούν στην χώρα και να ενταχθούν στον κοινωνικό της ιστό. Η ECRI φρονεί ότι είναι η κατάλληλη στιγμή για την Ελλάδα να διαμορφώσει ένα όραμα όχι μόνο μιας συνεκτικής πολιτικής μετανάστευσης αλλά και μιας πολιτικής για την ένταξη των αλλοδαπών στην Ελλάδα για να τους δώσει την δυνατότητα να συμμετέχουν πλήρως στην κοινωνία.
122. Η ECRI χαιρετίζει την ύπαρξη σχεδίου δράσης «για την ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα» που συνετάγη κατόπιν αιτήματος του Υπουργού Εσωτερικών. Είναι η πρώτη συστηματική και διατομεακή προσέγγιση στην οικονομική και κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα. Οι αρχές που διέπουν το σχέδιο αυτό είναι η καταπολέμηση των διακρίσεων, ο σεβασμός και η διασφάλιση της ετερότητας και της πολιτισμικής ταυτότητας των μεταναστών, η εξασφάλιση της πρόσβασής τους στις δημόσιες υπηρεσίες στην ίδια βάση με τους Έλληνες πολίτες, η στήριξη των δραστηριοτήτων των κοινοτήτων και των σωματείων των μεταναστών και η καταπολέμηση του στιγματισμού και της προκατάληψης. Το σχέδιο δράσης καλύπτει την περίοδο 2003-2006, και θα δοθούν κονδύλια ύψους 260 εκατομμυρίων ευρώ για την υλοποίησή του. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει την σύσταση κέντρων ενημέρωσης για την πρόληψη της ξενοφοβίας και του ρατσισμού, καθώς και συμβουλευτικά κέντρα για τους μετανάστες πάνω σε θέματα όπως η υγεία, η κρατική υποστήριξη, η παιδεία και η απασχόληση.

123. Η ECRI χαιρετίζει το σχέδιο δράσης και το γεγονός ότι θα καλύψει πολλούς τομείς. Χωρίς αμφιβολία θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο στην διαδικασία της ένταξης των μεταναστών στην Ελλάδα. Είναι απαραίτητο να μην αισθάνονται αποκλεισμένοι ή ότι υφίστανται άνιση μεταχείριση και τούτο συναρτάται με μια πολιτική ίσων ευκαιριών σε τομείς όπως η παιδεία, η απασχόληση, η πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και ο πολιτισμός¹⁶. Η ένταξη θα επιτευχθεί μέσω της εκμάθησης της Ελληνικής γλώσσας και του πολιτισμού, αλλά επίσης και με την προώθηση των γλωσσών και των πολιτισμών των μεταναστών. Η ένταξη επίσης προϋποθέτει την χορήγηση σε μετανάστες μακρόχρονης εγκατάστασης της δυνατότητας να συμμετέχουν στον δημόσιο βίο και να εξασφαλίζουν την Ελληνική ιθαγένεια με πολιτογράφηση. Επιπλέον η ένταξη προϋποθέτει το δικαίωμα στην επανένωση των οικογενειών, επιτρεπόμενου δηλαδή στα μέλη της οικογενείας του μετανάστη να επανασυνδεθούν μαζί του στην Ελλάδα. Τέλος η ένταξη είναι μια αμφίδρομη διαδικασία που προϋποθέτει προσπάθειες από μέρους των μεταναστών αλλά και από μέρους της Ελληνικής κοινωνίας, η οποία πρέπει να είναι διατεθειμένη να τους υποδεχθεί υπό ικανοποιητικές συνθήκες.

Συστάσεις:

124. Η ECRI ενθαρρύνει έντονα τις Ελληνικές αρχές να συνεχίσουν να προωθούν την ένταξη των μεταναστών και να υλοποιήσουν όλες τις πτυχές του σχεδίου δράσης «για την ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα». Συνιστά στις Αρχές να αξιολογούν τακτικά τις επιπτώσεις και τα αποτελέσματα του σχεδίου δράσης και να το αναπροσαρμόζουν εφόσον είναι αναγκαίο.
125. Η ECRI συνιστά ιδιαίτερα στις Ελληνικές αρχές να μεριμνήσουν για την διαδασκαλία της Ελληνικής γλώσσας και του Ελληνικού πολιτισμού σε ενήλικες και παιδιά και να λάβουν μέτρα για την προώθηση του πολιτισμού και της γλώσσας των μεταναστών. Οι αρχές καλούνται να υλοποιήσουν μια πολιτική ίσων ευκαιριών σε όλους τους τομείς της ζωής και ειδικότερα στην απασχόληση, την επαγγελματική κατάρτιση, την εκπαίδευση, την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και στην υγεία. Θα πρέπει επίσης να διευκολύνουν την επανένωση των οικογενειών των μεταναστών που έχουν εγκατασταθεί στην Ελλάδα.
126. Η ECRI συνιστά στις Ελληνικές αρχές να λάβουν μέτρα για να προωθήσουν την δυνατότητα για αλλοδαπούς που είναι εγκατεστημένοι επί μακρόν στην Ελλάδα να συμμετέχουν στον δημόσιο βίο, για παράδειγμα παρέχοντάς τους το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στην τοπική αυτοδιοίκηση, ή με την διαμόρφωση συμβουλευτικών οργάνων για την εκπροσώπηση των αλλοδαπών σε τοπικό επίπεδο όπως προβλέπεται στην Σύμβαση για την Συμμετοχή των Αλλοδαπών στον Δημόσιο Βίο σε Τοπικό Επίπεδο.¹⁷

¹⁶ Βλέπε επίσης παραπάνω «Πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες».

¹⁷ Βλέπε παραπάνω «Διεθνή νομικά κείμενα».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η βιβλιογραφία αποτελεί κατάλογο των κυριότερων δημοσιευμένων πηγών που χρησιμοποιήθηκαν κατά την εξέταση της κατάστασης στην Ελλάδα: δεν θα πρέπει να θεωρηθεί διεξοδικός κατάλογος όλων των πηγών των πληροφοριών που η ECRI είχε στην διάθεσή της κατά την σύνταξη της παρούσας έκθεσης.

1. CRI (2000) 32: Second report on Greece, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, 27 June 2000
2. CRI (97) 52: Report on Greece, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, September 1997
3. CRI (96) 43: ECRI General Policy Recommendation n° 1: Combating racism, xenophobia, antisemitism and intolerance, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, October 1996
4. CRI (97) 36: ECRI General Policy Recommendation n° 2: Specialised bodies to combat racism, xenophobia, antisemitism and intolerance at national level, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, June 1997
5. CRI (98) 29: ECRI General Policy Recommendation n° 3: Combating racism and intolerance against Roma/Gypsies, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
6. CRI (98) 30: ECRI General Policy Recommendation n° 4: National surveys on the experience and perception of discrimination and racism from the point of view of potential victims, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, March 1998
7. CRI (2000) 21: ECRI General Policy Recommendation n° 5: Combating intolerance and discrimination against Muslims, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, April 2000
8. CRI (2001) 1: ECRI General Policy Recommendation n° 6: Combating the dissemination of racist, xenophobic and antisemitic material via the Internet, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, December 2000
9. CRI (2003) 8: ECRI General Policy Recommendation n° 7: on national legislation to combat racism and racial discrimination, European Commission against Racism and Intolerance, Council of Europe, December 2002
10. CRI (98) 80 rev: Legal measures to combat racism and intolerance in the member States of the Council of Europe, ECRI, Strasbourg, 2000
11. CommDH (2003) 10: Report by Mr Alvaro Gil-Robles, Commissioner for Human Rights, on his visit to the Hellenic Republic of 2-5 June 2002, Council of Europe, July 2002
12. CPT/inf (2002)31: European Committee for the Prevention of Torture and inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Report to the Government of Greece on the visit to Greece carried out by the CPT, Council of Europe, 20 November 2002, § 14
13. CPT/INF (2002) 32: Response of the Government of Greece to the report of the CPT on its visit to Greece, European Committee for the Prevention of Torture and inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Council of Europe, 20 November 2002
14. Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD), Report of States parties under Article 9 of the Convention, 16 May 2001, CERD/C/363/Add.4/Rev.1
15. Committee on the Elimination of Racial Discrimination (CERD), Concluding observations/comments: Greece, CERD/C/304/Add.119, 27/04/2001
16. The Greek Ombudsman, Annual Reports, Abridged English Language Version, 1999, 2000, 2001
17. National Commission for Human Rights, "Proposals on Issues of Religious Freedom",
18. National Commission for Human Rights, "The State of Roma in Greece", 29 November 2001

19. National Commission for Human Rights, Report 2002, Summary in English, January 2003
20. National Commission for Human Rights, "Major Issues of racial Discrimination in Greece-Proposals on the Modernisation of Greek Legislation and Practice", 20 December 2001
21. Law N°2910 Entry and Stay of Aliens in Greek Territory, Acquisition of Greek citizenship by naturalisation and other provisions, Official Gazette of the Hellenic Republic, first issue, N°91 May 2, 2001
22. UNHCR Greece (United Nations High Commissioner for Refugees), "The Protection of Refugees and Asylum Seekers in Greece in 2002", Athens, May 2003
23. UNHCR Greece (United Nations High Commissioner for Refugees), "UNHCR position on important aspects of Refugee Protection in Greece", Athens, October 2003
24. EUMC, "Anti-discrimination Legislation in EU Member States, A Comparison of national anti-discrimination legislation on the grounds of racial or ethnic origin, religion, belief with the Council Directives:Greece", 2002
25. EUMC, "Anti-Islamic Reactions within the European Union After the Recent Acts of Terror Against the USA: Greece", Vienna, 10 October 2001.
26. Greek Helsinki Monitor, "Greek Helsinki Monitor Litigation on Greece's Anti-Racist Legislation", August 2003
27. Greek Helsinki Monitor, " Greece: Violations of Asylum Seeker's rights 2001-2003", 8 March 2003
28. Greek Helsinki Monitor, "Anti-Semitism in Greece, a current picture: 2001-2002", November 2002
29. Greek Helsinki Monitor, "Anti-Semitism in Greece, selective timeline: 2002-2003", 11 October 2003
30. European Roma Rights Center (ERRC), "Harassment of Roma in Greece", ERRC/ International Helsinki Federation for Human Rights joint statement on ongoing threats of eviction of Roma in Greece", May 19, 2003
31. European Roma Rights Center and Greek Helsinki Monitor, *Cleaning Operations, Excluding Roma in Greece*, Country Report Series N° 12, April 2003
32. Amnesty International/International Helsinki Federation for Human Rights, *Greece, in the shadow of impunity. Ill-treatment and the misuse of firearms*, September 2002
33. Organisation Mondiale Contre la Torture (OMCT)/Greek Helsinki Monitor, "Torture and other Forms of Ill-Treatment in Greece in 2003, the Situation of Women, Roma and Aliens", Brussels, October 2003
34. Terres des Hommes, Oak Foundation, UNICEF, "The Trafficking of Albanian Children in Greece", January 2003
35. Greek Helsinki Monitor/Minority Rights Group-Greece, "The 'Sound of Silence': The Macedonian Minority in Greece in 2001", 30 December 2001
36. Minority and Human Rights Branch of the "Western Thrace Minority University Graduates Association" Komotini-Greece, "Outstanding Issues Affecting the Muslim Turkish Minority of Western Thrace", September 2003
37. Konstantinos Tsitselikis, Giorgos Mavrommatis (KEMO), "The Turkish Language in Education in Greece", Mercator Education, 2003
38. Martin Baldwin-Edwards, "Crime and Migrants: Some Myths and Realities", Mediterranean Migration Observatory, UEHR, Panteion University, Athens and the Open University, UK, Presentation to the International Police Association, 17th Greek Section Conference, 4 May 2001
39. Konstantinos Tsitselikis, "Dual Citizenship, Governance and education: a Challenge to the European Nation-State, Country report: Greece", 2003

40. Dr. Dimitris Christopoulos & Dr. Konstantinos Tsitselikis, "Minorities and *Homogeneis* in Greece: Relics and Challenges", Administrative Secretariat of the Minority Groups Research Centre (KEMO), www.kemo.gr.
41. International Helsinki Federation for Human Rights, "Problems of Religious freedom and Tolerance in Selected OSCE States, report to the OSCE Supplementary Meeting on Freedom of Religion or Belief: Greece", Vienna, July 17-18, 2003

